

Ya:su - Tabo, Aramia River

1

Yoneko Tawakalubi Beyamo Wadulateledawate Godokono Tabo Dolamagiya:

Ma:t 3:1-12; Luk 3:1-18; Yon 1:19-28

1 Ya:su Kelisoko ba: Godokono Oemedawala ba:gala ebena Gudula, ba:bene Ya:sukunu Hido Tabo da:tupuimiya: ba:moe ba:be mabula.

2 Ba: hibila, Godote dopamo ebena ukui hawakalimidawa Aisayako ipuwado Kelisokono pe komoma: ebena Bukamo tabo ba:ma ka:na miya:tiya:,
"Nale Kelisokono dopo hapuamo naeno tabo atadawa kopoemema:nemo,
ebete ebena gabo kopihiduumima:.

(1:2 - Ma:l 3:1)

3 Iyo, lumagiti dito hopolo tabo ba:ma ka:na ibulu kopegoema:ne,
'Kodawoeno gabo na:hiduima:la:,
ebena gabo na:tuputupuima:la:!' "

(1:3 - Ais 40:3)

4 Ba:be mabuma: Yonete a:puluhukuya:. Ebete tawakalubi dito hopolo beyamo ba pewadulatele Godokono tabo ba:ma ka:na polamagiya:, "La:eno kubane ohobila:te beyamo aduti komo lawema: na:pelama:la:, ba:bene Godote la:eno kuba egebolelamete kadodoholelamema:na:ta."

(1:4 - Oel 13:24; 19:4)

5 Ba:bema: tawakalubi hiliyonomate Yudiya hopone ba:gala Yelusalema ko habane tolamiya: Yonekono tabo ulihoma:, ba:bene iba:te ibino kuba da:nehawakalilameholiya:, Yonete ibi Yodane Tulilo beyamo ba:bo wadulateliya:.

6 Ba:ba tetelo Yonekono emede komo komopino emede komo huiyaha:, mabu ebete ka:molo-goe ipo kuba kaliko kau-goe tama kamaka:go pulinakui, ba:gala ebena baa: wawaka ba:gala molo benahanakui.

(1:6 - 2Gaw 1:8; Ma:t 11:8)

7 Yonete Godokono tabo ba polamagi na:goiya:, "Eta lumagiti naeno gala hapuni ba:pena. Ebena helo konomote naeno helo na:gogolona, ba:bema: na:hidoenoha: nale hopamo tudiwatate ebena nato ukulalemema:.

(1:7 - Oel 13:25)

8 Nale la: beyamo wadulatelemata, huiyatiya ebete Godokono Gobogobamo la: kopewadulatelema:na:ta."

Yonete Ya:suku Beyamo Dadutiya:

Ma:t 3:13-17; Luk 3:21-22

9 Ba:ba tetelo Ya:suku Ga:lili hopoeno Nasaleta habane pete, Yonete Yodane Tulilo ebe beyamo ba:bo adutiya:.

10 Ya:suti beyane ba podolo ba:ba tetenomolo Godote ebena Hunu Haba a:hiya:midutalo ba:bo umiya:, ba:bene ebete Godokono Gobogobo bumiya: ebetamo gimai holamo da:pihitigutiya:.

11 Ba:bene tabote Hunu Habane ba:ma ka:na pihitiguya:, "Ama: naeno kapiya Gudunomolata. Na ama:tamo na:kalakalutamo."

(1:11 - Ohale 2:7; Ais 42:1; Ma:t 12:18; Mak 9:7)

Saitanate Ya:suku Kuba Gabamo Kemogabuimima: Ebetamo Duluhukuya:

Ma:t 4:1-11; Luk 4:1-13

12 Ba:ba tetenomolo Godokono Gobogobote Ya:suku dito hopamo na:magatuya:,
13 ba:bene ebete dito hopolo 40 hegela ba nemedede, Saitanate kuba gabamo kemogabuimima: ebetamo ba:bo uluhukuya:. Ba:bolo hiya:hiya: helohelo ilinate na:pola:nuya:, huiyatiya Godokono nopopa:te ebe na:buiya:minutiya:.

(1:13 - Ohale 91:11-13)

Ya:suti Ebedo Oko Da:tupuimiya:

Ma:t 4:12-17; Luk 4:14-15

14 Ba:bene gabomana:te Yoneko du genamamo dihatiya:, ba:ba tetelo Ya:suti Ga:lili hopamo Godokono Hido Tabo olamaga:go ba:bo piya:.

(1:14 - Mak 6:17)

15 Ebete na:pegoiya:, "Hido tete ba: a:pe. Godokono Ko Gawadalagima: eda: tete tatalila, ba:bema: la:eno kubane ohobila:te Hido Tabo hibima: na:mida:la:."

*(1:15 - Ma:t 3:2)***Ya:suti Daha Uwateholepi Netewa-netewa Duwatiya:**

Ma:t 4:18-22; Luk 5:1-11

16 Ba:bene Ya:suku Ga:lili Bobo dododo ba tonato, ebete daha uwateholepi netewapi ba:bo nulamiya:, Saimonoko ba:gala ebene ekawi A:nduluku iba:te daha kamahamo na:hutiya:.

17 Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "La: na:ta:mahena:la:, ba:bene nale la: tawakalubi uwatepima: komidilima:nemata."

18 Ba:ba tetenomolo iba:te ibino kamahu miya:palette Ya:suku ba:bo ta:matuya:.

19 Ba:bene Ya:suti nanekela:mo gala katote Sebedikono gudu Ya:imesiko ba:gala ebene ekawi Yoneko ba:bo kanulamiya:, iba:te ibino bogelo emedehote kamahu bihiduilamitiya:.

20 Ya:suti ibi da:ka:lamiya:, ba:ba tetenomolo iba:te ibino nabawi Sebediko miya:pate Ya:suku ba:bo ta:matuya:, huiyatiya ibino nabiwino mani oko dowatihonama: ba:bi komo dubate eba:go bogelo pola:nuya:.

Ya:suti Kuba Gobogobagoeno Dubu Da:hiduimiya:

Luk 4:31-37

21 Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapa:go Kapeniyama habamo tolamiya:.. Ba:bene Yu tawakalubino okoha: talona hegelalo ebete ibino baidi ibubulamehole genamamo tote ibi da:niya:tulamitiya:.

22 iba:te ebene tabamo na:hanohanohutiya:, mabu ebete Godokono heloamo iya:tulamitiya: huiyatiya ebe ibino Godokono Tutumu iya:tulamepi huiyaha:.

(1:22 - Ma:t 7:28-29)

23 Ba:be atu tetelo kuba gobogobagoeno dubuti ibino baidi ibubulamehole genama gulu na:lutiya:.

24 ba:bene ebete gaa:tepahalo na:goiya:, "Ya:su Nasaletenapi, ama: atamo bada komo na:kododiomena:? Ama: a kubahia:mema: ka:pa:wa? A:iye, na iya:tawala amia:no komo, ama: ba: Godokono Hido-talona Dawalata!"

(1:24 - Mak 5:7)

25 Ya:suti huiyatiya ebe na:kiyahamiya:, "Ama: kodakodate, ebegodone nuluhuka!"

26 Ba:bene kuba gobogobote gaa:tepahago ba:gala ewagelehago dubuino apene duluhukuya:.

(1:26 - Mak 9:26)

27 tawakaluba:te ba:be komoma: na:hanohanohutiya:.. Eate eta goemenakui, eate eta goemenakui, "Moe badala:ka:? Moe eta hiya: uli iya:tulame komola:ka:? Ba:moe dubuino helo konomola! Numa:la:, kubakuba gobogobate ebene tabamo a:papamila:!"

28 Ba:bema: hibila, ba:be atu hegelalo Ya:sukunu oko owati tabote ba:be Ga:lili hopo konomamo ba: dito tuya:, iyo, puya:te ba:bolo demedehonama: ibi hiliyonomate ebene komoma: tabo ba:bo nikiyahuya:.

*(1:28 - Ma:t 4:24)***Ya:suti Saimonokono Moto Kakidubu Da:hiduimiya:**

Ma:t 8:14-17; Luk 4:38-39

29 Ba:bene Ya:imesiko Yoneko iba:te Ya:sukuba: Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamane pikuliti, Saimonoko A:nduluku ibi netewapino genamamo tolamenomo tolamiya:.

30 Ba:bolo Saimonokono moto kakidubu ape koe tawetawa:go watitiya:, ba:bene tawakaluba:te ba:moe kamenoenomoma: Ya:suku ba:bo ga:lamiya:.

31 Ba:bema: Ya:suti ebetamo pete ebe kokotamo da:padipatiya: ebene tawetawete na:wibuya:, ba:bene ba:be kamenate mahigate ibi mabuma: baa: okalimi oko ba:bo

tupuimiya:.

Ya:suti Hiliyonomo Temetema:gopi Da:hiduilameniya:

Ma:t 8:16-17; Luk 4:40-41

32 Ba gapogapohona hegelate da:nihila:minaniya:, habaluba:te hiliyonomo temetema:gopi ba:gala kuba gobogobagopi Ya:sutamo ba:bo magaheleniya:,

33 ba:bene komo ibi hiliyonomate genama gigiho dopo hapulu pepola:nuya:.

34 Ba:ba tetelo Ya:suti ibi ipuwalo komo hiya:hiya: temetema:gopi hiliyonomo hiduilamenate, ba:gala hiliyonomo kuba gobogobo komopa:godone ba:bo oelameniya:.
Ba:bi kuba gobogobo iya:tawahala Ya:suku ba: Godogodone piya:, ba:bema: iba:te ebena komo kohawakalimima: ebete tabo ga:la talona bihatelameniya:.

(1:34 - Mak 3:10-2)

Ya:suti Ga:lili Hopo Konomolo Godokono Tabo Da:nolamaginakui

Luk 4:42-44

35 Ba:be du tetenomolo owaloho hapuamo Ya:suti ebena u wata bahini mahiganate, ebe ha:kiya tataba hopamo tonate Godokoba: tabo ba:bo nega:laniya:.

(1:35 - Ma:t 14:23; Mak 6:46)

36 Ba:bene duiduiyalo Saimonoko ba:gala ebena mabulubi iba:te Ya:suku ohowadima: da:tolamiya:,

37 iba:te ebe numiti na:nega:lamiya:, "Hiliyonomo tawakaluba:te ama: bohowaditata."

38 Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "Kubaha:, a kotolamiya:.. Nale komo habahabalo Godokono tabo konolamagima:nemo, mabu na ba:bema: piya:mo."

39 Ba:ba tetelo ebete Ga:lili hopoeno hiliyonomo habahabamo tonakui, ba:bene ebete Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genama gulu Godokono tabo olamaginakui ba:gala ebete kuba gobogobo tawakaluba:godone akoelamenakui.

(1:39 - Ma:t 4:23; 9:35)

Ya:suti Kuitikuita:goeno Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 8:1-4; Luk 5:12-16

40 Ba:bene kuitikuita:goeno dubuti Ya:sutamo pete ebena pupamo pemedete ebetamo koamo ba petoetoe na:pegoiya:, "Amia:no ubi ditama:na, ama:le na kohiduinamema:na:ta."

41 Ya:suti ebe koamo malemaletelo ebena kokoto hogaminate ebe ologilo na:goemiya:, "Na ubila, ama: na:hida!"

42 ba:bema: ba:ba tetenomolo kuitikuiti temetemetete ebegodone wibote ebe ba:bo hiduya:.

43 Ba:bene Ya:suti ebe ba oeme koamo ba:ma ka:na kiyahamiya:,

44 "Ama: naeno komoma: tawakalubi akanikiyalama:la:. Wadiyala ama: huiyatiya ba:moe tetenomolo tote amia:no ape Godotamo hawa:goeno ikamehodawatamo na:nemutuimiya:, ba:bene hawa:goeno malemale ilina Godotamo akona:nikamiya:, Mosesete dolamagiya: ba:ba ka:na. Ba:be komote tawakalubi kiya:tulamema:ne amia:no temetemetete a:wibui."

(1:44 - Hawi 14:1-32)

45 Huiyatiya ba:be dubuti ba to tawakalubi hiliyonomo na:kiyahalamenatuya:, ba:bema: Ya:suti komo habahabamo hawakala toma: kamodobuya:ha:.. Ba:ba tetene tupuimiti ebete huiyatiya dito hopolo emedenami, ba:bene hapuhapuni tawakaluba:te ebetamo pelamenakuya:.

2

Ya:suti Ape Kodakoda Temetema:goeno Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 9:1-8; Luk 5:17-26

1 Ba:bene komo hegela da:wibohuya: Ya:suti Kapeniyama habamo gala na:kapiya:.. Ebete ebena genamalo da:lutiya: tawakaluba:te ulihuya:,

2 ba:bema: komo ibi hiliyonomate da:pelamiya:, genama gulu ba:gala gigiho dopo hapulu eta habate kitanuya:ha:.. Ba:ba tetelo Ya:suti Godokono tabo iba:tamo ba olamagita,

3 netewa-netewa dubate ape kodakoda temetema:goeno dubu ebetamo ba:bo agatuya:.

4 Mabu tawakalubi hiliyonomate ba:bolo na:pola:nuya:, ba:bi dubate Ya:suku tama:mo tolamema: gabohenola. Ba:bema: iba:te genama hunamo nalehawaminata, Ya:suti kebo ka:la:nuya: iba:te ba:be genamoeno hunu a:himiti temetema:goeno dubu tilago Ya:sutamo ba:bana nadutiya:.

5 Ya:suti ibino hibima: midi komo umilamete temetema:goeno dubutamo na:goiya:, "Hopodalagi, Godote amia:no kuba egebolemete adodoholema:ta."

6 Huiyatiya komo Godokono Tutumu iya:tulamepi ba:bo da:pola:nuya:, iba:te ba:be tabo uliti ibino tepo ipuwalo ba:ma ka:na emalagidolutiya:.

7 "Ba:moe dubu awagalo kuba tabo badama: ka:goe Godokono holoholo hapulu? Kuba egeboledawa potela:ka:? Ba: Godoko kapiyala!"

8 Ba:ba tetenomolo Ya:suti iya:tawuya: iba:te bada komoma: ukui da:miya:titiya:, ba:bema: ebete iba:tamo na:goiya:, "Mabu keka: la:eno tepo ipuwalo ba:moi komo demalagidolitama?"

9 Ba:moe tabo kodakodala:ka: nale ba:moe temetema:goeno dubutamo goema:, 'Godote amia:no kuba egebolemete adodoholema:ta?' O ba:moe eta tabo goema: kodakodala:ka:, 'Mahigate, amia:no tilo lawete na:toa?'

10 Ba:bema: nale la: kiya:tulamema:nemata, na Tawakalubino Naniwigodolo¹ helo bitana ba:moe hopolo tawakalubino kuba egebolelamete kadodoholelamema:." Ba:bene ebete ape kodakoda temetema:goeno dubutamo na:goiya:.

11 "Nale ama: begoememata, na:mahiga! Amia:no tilo mokopa:midate genamamo na:toa."

12 Ba:ba tetelo ibi hiliyonomate ebe ba umita, ba:be dubuti mahigate ebeno tilo lawete tiynomolo ba:bo tuya:, ba:bema: iba:te hibinomolo hanohanoholo na:ga:luya:, "Godoko hunamo nadipata:la:. A dopamo ba:mako komo kuminakuiha:!"

Ya:suti Libaiko² Da:ka:miya:

Ma:t 9:9-13; Luk 5:27-32

13 Ba:ba tetelo Ya:suti Ga:lili dodamo gala na:katuya:, ba:bene tawakalubi hiliyonomate ebetamo da:pelamiya:, ebete ibi ba:bo iya:tulamiya:.

14 Ba:bene ebete ba petonato A:lapiyasikono gudu Libaiko ba:bo numiya, ebe ta:kese uwatedawala, ebete ebeno oko habalo lutiya:. Ba:ba tetelo Ya:suti ebetamo na:goiya:, "Na na:ta:mahena:," ba:bene ebete mahigate Ya:suku na:ta:matuya:.

15 Ba:bene tete nanekete da:petuya: Ya:suti ebe ta:matapa:go Libaikono genamalo ahiditi baa: ba nahuta, komo ta:kese uwatepi ba:gala Godokono Tutumu uwateha:pi iba:go na:pola:nuya:, mabu hibila, ba:makomako tawakalubi hiliyonomate Ya:suku beta:matuya:.

16 Babema: komo Pa:lisi kapiyuimipino³ tutumu iya:tulamepi iba:te ba:be komo dumiya:, iba:te Ya:suku ta:matapa:tamo na:ga:luya:, "Ebete ta:kese mani ha:da amiholo uwatepi ba:gala Godokono Tutumu uwateha:pa:go baa: badama: ka:nanako?"

17 Ya:suti ba:be tabo uliti iba:tamo na:goiya:, "Hidohido tawakaluba:te dogetatamo a:katolama:mena:, huiyatiya tawetawa:gopa:te kotolamema:na:. Iyo, puya:te ha:kiya da:ga:ana, 'A hidohido tawakalubila,' na ba:bakobako tawakalubi uwatema: kapiya:ha:. Na huiyatiya kubakuba tawakalubi kapiya uwatema: piya:mo, iba:te na kota:mahenema:."

Godokono Oko Owatima: Baa: Nahaheno Pola:na Komo

Ma:t 9:14-15; Luk 5:33-35

18 Eta tetelo Yoneko ta:matapi ba:gala Pa:lisi kapiyuimi watowatopino ta:matalepi iba:te baa: nahaheno pola:nuya:. Ba:bene komo tawakaluba:te Ya:sutamo pelamete ebe na:palatediya:, "Keka: mabu Yoneko ta:matapi ba:gala Pa:lisi kapiyuimipi iba:te hiya:hiya: tetelo baa: nahaheno da:pola:nanaka Godokono oko owatima:, huiyatiya ama: ta:matapa:te baa: nahaheno a:kapola:nala:?"

19 Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "Dubuti kamena da:lawemene, ba:ba tetelo ebeno mabuluba:te poko habalo baa:heno dito ba:ka:pola:namena:? Ao, wadiyaha:! Ebete iba:go ba pola:na poko baa: kapimilo konahama:na:."

20 Huiyatiya kamena uli lawe dubuti ebena kamena eta habamo magata tete ba: na:pe, hibila, ba:be hegela ebena mabuluba:te ibino tepo temeteme komoma: baa: nahaheno kopola:nama:na:. Ba:bema: numa:la:, ka:lo ba: la:eno kalakalago baa: naha tetela mabu nale la:go bemedenamona."

Pakala Emede Komo Ba:gala Uli Emede Komo

Ma:t 9:16-17; Luk 5:36-39

21 Ba:bene Ya:suti tabo moga:melo gala na:kagoiya:, "Lumagiti uli kaliko hapu pakala kalikoeni bolagala:mo a:kakohomehamene. Ebete ba:ma ka:na dodimini, uli kaliko haputi pakala kaliko kanagiya:midalema:ne, ba:bene bolagalete konomoma: keda:ma:ne.
22 Atu gabodo lumagiti pakala gautu-goe tama kalila:mo uli gao beya a:kahaminamene, mabu uli gao beyate pakala tama kalili ka:na:ta:pumima:ne, ba:bene gao beyate hakamo ka:ka:la:te gao beya ba:gala kalili ibi netewate kapiya tetelo kokubakubahama:na:.
Ba:moe mabuma: iya:tawadawate uli gao beya uliuli tama kalili kapiyamo ba:haminahanakomene."

Okoha: Talona Hegelano Komo

Ma:t 12:1-8; Luk 6:1-5

23 Yu tawakalubino eta okoha: talona hegela Ya:suti ebe ta:matapa:go kona pali ipuwado ba petolamenato, ebe ta:matapa:te kona konahama: kapiyakapiya kubakubadopo ba:bo newakalamiya:.

24 Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipa:te Ya:sutamo na:ga:luya:, "Numa:, ama: ta:matapa:te okoha: talona hegela badama: kadikanalita?"
(2:24 - Tutumu 23:25)

25 Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "Wadiyala Godote ebena Bukamo da:miya:tiya:, la: ba:be komo nemalagidolala:. Da:ibiditamo kuba tete da:piya:, ebete ebena wapata:lamepa:go baa:ma: da:kapemitiya:, ba:bene ebete bada komo kododiya:?"
(2:25 - 1Sa:m 21:1-6)

26 Ebete Godokono Genamamo nodolote, ba:be Genamoeni okopa:te Godotamo da:miya:tenakui ba:be talona baa: ebete a:nenahuya:. Numa:la:, aeno tutumu tabote a biya:tua:mena Godotamo hawa:goeni ikamehopa:te ba:be baa: ha:kiya nahanaka, komo tawakaluba:te naha talonala. Huiyatiya Da:ibiditi ba:be baa: nahate eba:go wapata:lamepa:tamo dikalameholiya:, Godote ba:be komo kubama: kagoiya:ha:. Ba: hibila, ba:moe komote Abayatakono tetelo uluhukuya:, ebe Godotamo hawa:goeni ikamehopino Hununomo Watodawala."
(2:26 - Hawi 24:5-9)

27 Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "Numa:la:, Godote okoha: talona hegela tawakalubi owalubilima: ba ododi, ebete ubi kihatiya:ha: okoha: talona hegela ebena emede komo kokodakoduilamema:."
(2:27 - Tutumu 5:14)

28 Ba:bema: hibila, na Tawakalubino Naniwiti okoha: talona hegela namutudawama: eda:namo."

3

Ya:suti Kokoto Hapu Hoeme Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 12:9-14; Luk 6:6-11

1 Eta tetelo Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genamamo Ya:suti gala da:kanodoluya:, kokoto hapu hoeme dubuti ba:bolo na:lutiya:.

2 Ba:bene ba:be haboeni Pa:lisi kapiyuimipa:te Ya:suku baidi kodakodalo umitiya:, ebete okoha: talona hegela ba:be lumagi hiduimilo iba:te ebe kubadawama: koga:lama:.

3 Ba:ba tetelo Ya:suti kokoto hapu hoeme dubutamo na:goiya:, "Ama: mahigate, mamo na:pa:."

4 Ba:bene Ya:suti ba:be napa:tamo na:goiya:, "Aeno tutumu tabote kebe talona komo kiya:tua:mena? Ale okoha: hegela hido komo o kuba komo ba:kododima: Tawakalubi ba:ka:hiduilamema: o ba:ka:kubahilamema:?"

Iba:te huiya tabo kaga:luya:ha:,
(3:4 - Luk 14:3)

5 ba:bema: Ya:suti maubate ibino wato kodakoda komo umilamete, ba:be mabuma: ibi

tepo menemena:go ba ulamehole ba:be dubutamo na:goiya:, "Amia:no kokoto na:hogamina," ba:bene ebete kokoto da:hogaminuya: ebeno kokotote ba:bo hiduya:.
6 Ba:be mabuma: Pa:lisi kapiyuimipa:te maubahago tolamete, ba:ba tetenomolo iba:te Ko Gawadalagi Helodikono kapiyuimipa:go tabo ba:bo nega:luya: Ya:suku anakapumima:.
(3:6 - Ma:t 22:15-16)

Hiliyonomo Tawakaluba:te Ya:suku Umima: Da:pelamiya:

7,8 Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapa:go Ga:lili Bobamo gala na:katuya:, ba:bene Yu tawakalubi hiliyonomate ba:be komo uliti iba:te Ga:lili hopone, Yudiya hopone, ba:gala Yelusalema ko habane pelameholete ebe ba:bo ta:matuya:. Ba:gala komo tawakalubi hiliyonomate hiya:hiya: muhulu hopone atumu a:kapelameholiya:, ba:ba:te Idumiya hopone, Yodane Tuli hapuni, Taya ko habane, ba:gala Saidono ko habane pelameholiya:.
9,10 Ba:bene ibi ipuwalo Ya:suti temetema:gopi hiliyonomo da:hiduilamiya:, komo temetema:gopi hiliyonomate ba:be komo ba iya:tawaha ebe ologihoma: emokatihulo da:pelamiya:, ba:be mabuma: Ya:suti ebe ta:matapi na:goelamiya: iba:te boge kadahemema:, ba:bi tawakaluba:te ibino emokatihui komamo ebe kubahimikapoma:.
(3:9-10 - Ma:t 14:36)

11 Ba:ba tetelo kuba gobogobagopa:te Ya:suku duminakui, iba:te ebeno nato mabamo da:pegudinakui ga:ga:lo na:ga:lanakuya:, "Ama: ba: Godokono Gudulata!"
(3:11 - Luk 4:41)

12 huiyatiya Ya:suti ibi koamo kiyahalamanakui, mabu ebe ubihinola iba:te ebeno komo hawakalimi.
(3:12 - Mak 1:34)

Ya:suti Ebeno 12 Oelamepi Dubu Da:ka:lamiya:

Ma:t 10:1-4; Luk 6:12-16

13 Ba:ba tetelo Ya:suti eta haka hunamo da:nodoluya:, ebete ebeno ubi tawakalubi ebetamo peka:lamiti, iba:te ebetamo ba:bo tolamiya:.
14 Ba:bene ebete ibi ipuwalo 12 dubu uwatete iba:tamo na:goiya:, "La: ba: naeno oelamepilata. Nale la: buwatemata la:le nago kemedinama:, ba:bema: nale la: Godokono tabo olamagimima: koelamema:nemata,
15 ba:gala na la:tamo helo kikalame: nemata la:le kuba gobogobo tawakaluba:godone konoelamema:."

16 Ya:suti 12 dubu duwatiya:, ba:moi ba: ibino mahilola. Saimonoko, Ya:suti ebetamo eta Pita mahilo bikamiya:.
(3:16 - Yon 1:42)

17 Sebedikono gudu Ya:imesiko ba:gala ebeno ekawi Yoneko, Ya:suti ibi netewapa:tamo Bowanagese mahilo bikalamiya:, ba:be mahiloeno ipuwa ba: 'Alomo Ga:lawata Dubula.'
(3:17 - Luk 9:54)

18 A:nduluku ba:gala Pilipiko,
Batolomuku ba:gala Ma:tiyuku,
Tomasiko ba:gala A:lapiyasikono gudu Ya:imesiko,
Ta:diyasiko ba:gala Saimonoko. Ba:moe eta Saimono ebe ubila kapela Loma gabomani tawakaluba:go ba alaholo iba:te ebeno Ka:inane hopo ba:bo komiya:pama:.

19 Ba:gala Ya:suti Keliyotanapi Yudasiko atumu a:kalawiya:, ba:moe dubu ba: galane tetelo Ya:suku anakapumipi dowlubiliya: ba:be dawala.

Ya:suku Ba:gala Biyelesibuluku □ Ibino Komo

Ma:t 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10

20 Ba:bene Ya:suti genamamo da:tuya: tawakalubi hiliyonomate ebetamo pelamete gala eba:go da:kapekapiyuya:, ba:bema: Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi baa: nahama: kamodobuya:ha:.

21 Ba:ba tetelo ebeno ekaka:te ba:be komo uliti ebe adabuima: ba:bo tolamiya:, mabu tawakaluba:te iba:tamo ba:ma ka:na ga:luya:, "Ebe daedaela."

22 Ba:bene Godokono Tutumu iya:tulamepi Yelusalema ko habane da:pelamiya:, ba:bi dubate na:pega:luya:, "Biyelesibuluku ebegodolo bemedena, iyo, ebete kubakuba

gobogoboeno Kodawoeno heloamo oelamenako, Godokono heloamoha!"
(3:22 - Ma:t 9:34; 10:25)

23 Ba:bene Ya:suti tawakalubi ebetamo ka:lamiti komo uwi ba iya:tulame na:goiya:,
"Saitanate ebenu kubakuba gobogobo lumagigodone ba:koelamemene? Ao,
a:koelama:mene.

24 Numa:la:, haba kapiya tawakaluba:te tetedo dadikanalemena: ba:be habate
kokubama:ne,

25 ba:gala genama kapiya tawakaluba:te tetedo dadikanalemena: ba:be genamanapa:te
a:kemedenamena:, ibino genamate ba: atumu kakakubama:ne.

26 Ba:bema: Saitanakono ukui ba:ma ka:nala, ebete ebenu kubakuba gobogobo
tawakaluba:godone a:koelama:mene, mabu keba tetelo ebete ba:ba ka:na dewagelemene
ebenu oko owati helote kowiboma:ne, iyo, ebenu kuititi bitana.

27 "Numa:la:, Saitanako ba: eta helo dubu keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, ba:gala ebete
pilolo duwatiya: ba:bi tawakalubi ba: ebenu genamoeno ilinala. Ba:bema: tawakaluba:te
ba:mako helo dubuino genamamo ogomote ebenu ilina uwatemema: ubi dihatemena:,
iba:te dopamo ebe hala:mo matuhumihote, ba:bene ebenu ilina ba:bo kuwatemema:na:.

28 "Na la:tamo hibi tabo begoemo, tawakalubino hiya:hiya: hiliyonomo kuba komo Godote
egebolelamete adodohole iya:tawala, ba:gala tawakaluba:te Godoko ubiha:ma:
da:ga:lamena:, ba:bi kuba tabo komokomo Godote egebolelamete kadodoholelamema:ne.

29 Huiyatiya keba lumagiti Godokono Gobogoboeno ododi komoma: kubama:
da:goemene, Godote ba:be lumagino kuba egebolemete a:kadodomenamene, ebete
emedena tetelo ebe kubadawama: ba:goenakomene."

30 Ba: hibila, ba:moe komo Ya:suti goiya: mabu ba:bi tawakaluba:te ebenu komoma:
ba:ma ka:na ga:luya:, "Ebe kuba gobogobagoenola."

Ya:sukunu Menoko Ba:gala Ebenu Ekaki

Ma:t 12:46-50; Luk 8:19-21

31 Ba:bene Ya:sukunu menoko ba:gala ebenu ekaki iba:te ebe umima: da:pelamiya:,
iba:te genama tamelo ba pela:mota:hana, ebete iba:tamo pema: tabo ba:bo noemiya:.
(3:31 - Mak 6:3; Yon 2:12; Oel 1:14)

32 Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate Ya:suku tamelo na:pola:nuya:, ba:bene iba:te
ebetamo na:ga:luya:, "Numa:, amia:no menoko ba:gala ekaki iba:te genama tamelo
ba:pepola:na. Ibi ubila ama:."

33 Ya:suti iba:tamo na:huiyuya:, "Naenu menoko potela:ka:, ba:gala naenu ekaki
puya:tela:ka:?"

34 Ba:bene ebete tawakalubi ebe tamelo da:pola:nuya: ulamete na:goiya:, "Ba:moi ba:
naenu menokobila ba:gala naenu ekakila.

35 Pote Godokono ubi komo dododimini, ba:be lumagi naenu menokola ba:gala naenu
ekawila."

4

Kona Kikipo Haminahaledawoenu Iya:tulame Uwi

Ma:t 13:1-9; Luk 8:4-8

1 Eta tetelo Ya:suti Ga:lili Bobo dodolo tawakalubi biya:tulamitiya:, ba:bene tawakalubi
hiliyonomate ebetamo da:pelamiya:, ba:bema: ebete boga:mo ololote boge dodone
nanekela:mo nalima:tepate boga:mo dito emediya:, huiyatiya tawakaluba:te Ga:lili haka
dodolo pepola:nuya:.

(4:1 - Mak 3:7-9; Luk 5:1-3)

2 Ba:bene ebete komo hiliyonomo komokomo iya:tulame uwa:mo ba hawakalilame, eta
iya:tulame tabo iba:tamo ba:ma ka:na goiya:,

(4:2 - Ma:t 13:34; Mak 4:33-34)

3 "La: nuliala:la:. Eta lumagiti haka da:hiduimi kona kikipo haminahala:go ba:bo tui.

4 Ebete haminahala:go ba tonato, komo kikipo iba:te gabamo gudiya:, ba:bema:
holaholate pelamete ba:bo penaliya:.

5 Komo kikipo iba:te nakola hakamo gudiya:, ba:bolo haka koha:. Ba:bema: iba:te
tiyonomo ikulihuya: mabu haka dobodoboha:,

6 ba:bene hegellate da:podolui iba:te na:waiwaihuya: mabu ibino haha ipuwamo katolameha:, iyo, iba:te ba:bema: tiyonomo ha:lahuya:.

7 Komo kikipo iba:te olagopi hemo hakamo gudiya:, ba:bema: ba:bi hemate dapepehui kona ba:bo alukuliya:, ba:bene ba:ba:te kanolohoha:.

8 Huiyatiya komo kikipo iba:te hido hakamo gudiya:, ba:bema: ba:ba:te apepehote ba:bo nolohuya:, komo 30 teta:mo, komo 60 teta:mo, komo 100 teta:mo hiliyonomoma: eda:huya:."

9 Ya:suti gala na:kagoiya:, "Galagodawa, ama: hidamo nulia:!"

Ya:sukunu Hiya:hiya: Iya:tulame Uwino Mabu

Ma:t 13:10-17; Luk 8:9-10

10 Ba:bene hiliyonomo tawakaluba:te Ya:suku da:miya:puya:, komo kapiyakapiya tawakaluba:te ebeno 12 ta:matapa:go ebetamo pelamete na:pega:luya:, "Amia:no iya:tulame uwino ipuwa keba ka:nala:ka:?"

11 Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komoeno ipuwa kolawema: nale helo la:tamo ikalamimata, iyo, ba:be komoeno awamina komo la: ba:iya:tawahuimata. Huiyatiya komo tawakalubi eba ka:naha:, iba:te iya:tulame uwini hiliyonomo komokomo ulihote hidamo a:kiya:tawahamena:.

12 Ba: hibila,

`Iba:te bohowadinakomena:

huiyatiya a:kuminakamena:,

ba:gala iba:te bulinakomena:

huiyatiya a:kiya:tawahanakamena:,

ba:bema: iba:te ibino kubane a:kohobila:hamena:,

ba:gala Godote ibino kuba a:kegebolelama:mene.' "

(4:12 - Ais 6:9-10; Oel 28:26-27)

Kona Kikipo Haminahaledawoeno Iya:tulame Uwino Ipuwa

Ma:t 13:18-23; Luk 8:11-15

13 Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya:, "La: ba:moe iya:tulame uwino ipuwa kiya:tawahutaha:, ba:bema: la: galane tetelo naeno komo iya:tulame uwino ipuwa keba ka:na na:kiya:tawahonama? Ba:moe uwino ipuwa ba:ma ka:nala,

14 kona kikipo haminahaledawa ebete Godokono tabo behaminahalena.

15 Ba:bene komo tawakalubi gabamo da:gudi ba:bi kona kikipo keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, iba:te tabo dulimina: Saitanate pete ibino tepo ipuwane tiyonomo kopuwatema:ne.

16 Komo tawakalubi nakola hakamo da:gudi, ibi ba: ba:bi kikipola, iba:te Godokono tabo dulimina: kalakalago kolawema:na:,

17 huiyatiya ibino tepo ipuwalo haha puliyala. Ba:bema: iba:te Godokono oko ipuwalo nanekela:mo emeda:tepate, ba:bene Godokono Taboma: temeteme iba:tamo

da:pikulimina: ba:gala tawakaluba:te ibino komoma: da:ga:lamena:, iba:te tiyonomo kalahutihoma:na:.

18 Komo tawakalubi iba:te olagopi hemo hakamo da:gudi ba:bi kikipola. Iba:te Godokono tabo kulima:na:,

19 huiyatiya iba:te ilina konomamo emalagidolena ba:gala ibino emede komoma: ukui bilibilinomoma: eda:hana, ba:bema: ibino tepo ipuwalo ba:bakobako ukui hiliyonomo

ba:pola:na, ba:moi ukui komate hido tabo ba anakapumi, ba:bene iba:te

a:kanolohamena:.

(4:19 - Ma:t 19:23-24)

20 Huiyatiya komo tawakalubi iba:te hido hakamo da:gudi ba:bi kikipola. Iba:te Godokono tabo uliti, hibinomolo lawete konolohoma:na:, komo 30 teta:mo, komo 60 teta:mo, komo 100 teta:mo konolohoma:na:."

Wuiki Alo Hawakala Baha:mo Ihate Komo

Luk 8:16-18

21 Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "Lumagiti ebeno wuiki alo bagolo ipuwamo a:kihata:mene ba:gala ebeno wata bahi ipuwamo a:kihata:mene, huiyatiya ebete hawakala baha:mo kihatema:ne.

(4:21 - Ma:t 5:15; Luk 11:33)

22 Kebe awalelahale komate da:pola:na galane tetelo Godote kohawakalilamema:ne, ba:gala kebe ugumuili komate da:pola:na galane tawakaluba:te alo tetelo kulameholema:na:.

(4:22 - Ma:t 10:26; Luk 12:2)

23 Galagodawa, ama: hidamo nulua:!"

24 Ba:gala Ya:suti iba:tamo na:kagoiya:, "La:le dulihanama ba:bi komo hidamo nulamenakuya:la:! La:le eta lumagitamo anagiya:mida komo keba ka:na dododima, Godote la:tamo ba: ba:ba ka:na kopododima:ne, huiyatiya la:eno anagiya:mida huiyate konomamo kopema:ne.

(4:24 - Ma:t 7:2)

25 Ba: hibila, Godokono tabo ulihoma: lumagigodolo hidohido ukui da:pola:na, Godote ebetamo hiliyonomo hidohido komo gala kakikamehoma:ne. Huiyatiya lumagigodolo hidohido ukui pola:naheno, ebegodolo kebe kapiyakapiya komate da:pola:na Godote ebegodone gala kakuwatemema:ne."

(4:25 - Ma:t 13:12; 25:29; Luk 19:26)

Kona Kikipoeno Ape Komoeno Iya:tulame Uwi

26 Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, "Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be komo ba:ma ka:nala. Dubuti ebena ko pali hakamo kona kikipo da:haminahali,

27 ba:bene ebete kawata, kamahiga, ba:ba ka:na ba ewagelena, ba:bi kona huha:te ikulihote ba:bo apepehuya:. Huiyatiya kikipate haka ipuwalo ba pola:na, tete ga:ga:dopolo iba:te keba ka:na dapepehona, ba:be dubuti kiya:tawanaha:,

28 mabu hakate ilina ha:kiya noluilamena, dopamo paha ba:gala ugiugi, ba:bene naha kikipo.

29 Ba:bema: hibila, naha kikipate da:kodakodahamena:, ba:be dubuti tiyonomo tote konewakalamiholema:ne mabu kona wakalami tete ba: a:pe."

(4:29 - Yow 3:13; Haw 14:15)

Mastada Kikipoeno Iya:tulame Uwi

Ma:t 13:31-32; Luk 13:18-19

30 Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, "Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komo ale bada goamo na:ka:hawakalimima:, ba:gala ba:be komo ale kebako iya:tulame uwa:mo na:ka:tuputupuimima:?"

31 Hibila, ba:moe hopo konomolo keha kikipo kokonomo ba:pola:na huiyatiya mastada kikipo ba: deha:potonomola, ba:bema: Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be komo ba: mastada kikipo huiyala.

32 Dubuti damimini, ba:be deha:poto kikipote apete komo hiliyonomo keha gogolete koko gedawa komela:midahalema:ne, ba:bene holaholate pelamete keha gedawoeno dedelalo ba:pemedehonamena:."

33 Ba: hibila, tawakalubino iya:tawa komote da:modobuya:, Ya:suti ibi ba:mako hiliyonomo iya:tulame uwa:mo iya:tulamenakui.

34 Iyo, ebete Godokono tabo iya:tulame uwa:mo olamaginakui, huiyatiya komo hiliyonomo tawakaluba:te ibino habahabamo gala da:katolamenakui, ba:ba tetelo ebe ta:matapa:tamo hiliyonomo uwino ipuwa diya gabodo ba:bo hawakalilamenakui.

Ya:suti Gogo Da:tatabuiminiya:

Ma:t 8:23-27; Luk 8:22-25

35 Ba:be hegellate da:duniya: Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goeniya:, "A bobo hapuamo kona:hiwaliya:."

36 Ba:bene iba:te komo tawakalubi hiliyonomo miya:palenate, Ya:suti da:lutiya: ebe ta:matapa:te ba:be boga:mo ololonate ba: dito tolameniya:. Ba:ba tetelo komo boga:te atumu iba:go na:katolameniya:,

37 ba:bene ko gogonomote ba mahigana koko gawiyoeno beyate ta:matapino boga:mo da:pa:la:haniya:, boge gu beyate dito taboniya:.

38 Huiyatiya Ya:suku boge gala hapulu ebena wato tenamo apatinate ba:bo wataniya:, ba:bema: iba:te ebe modoetenate na:ga:lameniya:, "Iya:tulamedawa, ama: a hidamo badama: kua:menaha:? A ba: koha:lahama:nema:!"

39 Ba:bene Ya:suti mahiganate huhu na:kiyahameniya:, "Na:tataba!" ba:gala gawiyatamo

atu tabo bekagoeniya:, "Na:ka:la:liyahala:!" ba:bene huhuti wibonate bobote tatabanomoma: ba: dito eda:niya:.

40 Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, "La: badama: ka:toletolehonama? La:eno hibima: midi komo puliyala:ka:?"

41 Huiyatiya iba:te konomamo ba hanohanohona ibi ipuwalo na:ga:laniya:, "Moe lumagi potela:ka:? Huhu ba:gala gawiya iba:te ebena tabo uliti a:papamila:!"

5

Ya:suti Kuba Gobogobagoeno Dubu Da:hiduimiya:

Ma:t 8:28-34; Luk 8:26-39

1 Ba:bene Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi iba:te Ga:lili Bobo hapuamo na:hiwaliya: Gelasa haboeno hopamo.

2 Ya:suti bogene hakamo ba nodolo kuba gobogobagoeno dubuti eba:go alugama: ba:bo piya:. Ba:be hopo tawakalubino komo ba:ma ka:nala, iba:te iya:ha:midale nakola haka ba aligili hiya:hiya: bobo ba:bo ododilinakuya: iba:te ibino ha:laha tawakalubi miya:tenoma:. Ba:bema: ba:moe dubuti ba:be ha:laha tawakalubino bobo habane piya:,

3 mabu ebete ba:bi nakola bobo ipuwalo emedenami. Tawakaluba:te ebe auli hala:mo da:matuhumihonakui ba:be hale kamodobonakuiha:,

4 iyo, hiliyonomo tetelo iba:te ebena nato kokoto auli hala:mo da:matuhulameholemenakui, ebete kokotoeno hale iya:hilinakui ba:gala natoeno hale atumu akiya:hilinakui. Ba: hibila, ebete helonomoma: eda:nami, ba:bema: lumagiti ebe duhimi modoboha:.

5 Ba:gala ebete hegela du hiliyonomolo nakola bobo habalo ba:gala haka hunulu ba gaa:tepaha, ebe ha:kiya ebena ape nakolamo danagalimihonakui hawiti ba:bo pikulihomenakui.

6 Ba:bene ba:moe dubuti Ya:suku muhulamo numiti, ebetamo nipuligate ebena nato mabamo da:nepapamiwatuya:,

7,8 Ya:suti ebetamo na:goiya:, "Kuba gobogobo, ama: ba:moe dubugodone nuluhuka!" Ba:ba tetelo ebete gaa:tepahalo na:goiya:, "Ya:su! Ama: Hununomo Godokono Gudulata! Ama:le natamo bada komo na:kododimena:? Na ama: Godokono mahilamo goememata, natamo kuba huiya akikanama:la:!"

(5:7-8 - Mak 1:24)

9 Ba:bene Ya:suti ebe nalatediya:, "Amia:no mahilo potela:ka:?"

Ebete na:huiyuya:, "Naeno mahilo Hiliyonomotela mabu a kuba gobogobo hiliyonomola!"

10 Ba:bene ba:be dubuti Ya:suku koamo ba toemeho ebe na:goemiya:, "Nagodolo demedehona ba:bi kubakuba gobogobo ba:moe hopone akoelama:la:!"

11 Ba:ba tetelo dabihole goegoe hiliyonomate haka hunulu nala:go ba:bolo na:wapata:lamitiya:,

12 ba:bema: kuba gobogobate Ya:sutamo toetoeholo na:ga:luya:, "Ama: a goegoa:tamo noea:ma:, ale iba:tamo konogomoma:."

13 Ba:bene Ya:suti modobo tabo goete ibi ba:bo goelamiya:, "Na:tolama:la:!" Ba:ba tetelo kubakuba gobogobate dubugodone ikuliti goegoa:tamo ba:bo nogomuya:, ba:bema: ba:bi 2,000 goegoa:te haka hununi pulila:hate iya:ha:midale hakane da:negudiya:, beyamo nululuhuliti ibi hiliyonomate ba: dito neha:lahuya:.

14 Ba:ba tetelo goegoe ulamepi dubate ba:be komo umiti ibino habamo pulila:hate habalubi ba:gala tumu genamalo demedehonama: da:nikiyahalamiya:, tawakalubi hiliyonomate ba:bo pelamiya:, Ya:suti dododiya: ba:be komo umima:.

15 Iba:te ebetamo pikuliti, dopamo kubakuba gobogobo hiliyonomago demedenami ba:be dubu ba:bo pumiya:, ebete kaliko puliti ba:bolo lutiya: mabu ebena ukui a:tuputupumiya:.

Ba:moe mabuma: iba:te na:toletolehutiya:,

16 ba:bene Ya:suti kubakuba gobogobagoeno dubutamo ba:gala goegoa:tamo kebe komokomo kododiliya:, puya:te ba:bi komo dulamiya: iba:te komo tawakalubi ba:bo kiyalamiya:.

17 Ba:ba tetelo ba:bi tawakaluba:te Ya:suku na:kiyahamiya: ebete ibino hopo komiya:pama:,

18 ba:bene Ya:suti boga:mo ba ololo, dopamo kubakuba gobogobago demedenami ba:be dubuti ebe ba:bo toemehuya:, "Na niliyala, ama:go kopa:mo!"

19 Huiyatiya Ya:suti ebe ba duhimi na:goemiya:, "Ama: genamamo na:toa. Godote ama:tamo keba ka:na kododila:ka ba:gala ama: da:malemaleta:ka, ba:bi koko komonomo amia:no mabu tawakalubi na:nikiyalamiya:."

20 Ba:bema: ba:moe dubuti Ta:ni Habahaboeno hopo konomamo tote, Ya:suti ebetamo dododiliya: ba:bi komo olamaga:go tuya:, ba:bene puya:te ba:bi komo dulihiya: iba:te konomamo hanohanohuya:.

Ya:ilasiti Ya:suku Da:toemehuya: Ebedo Bohele Kohiduimima:

Ma:t 9:18; Luk 8:40-42a

21 Ba:bene Ya:suti boga:go bobo hapuamo gala da:kana:hiwuya:, ebete ba:bolo ba niluta tawakalubi hiliyonomate ebetamo ba:bo pelamiya:.

22 Ba:ba tetelo Yu tawakalubino baidi ibubulamehole genama umidawa dubu, ebene mahilo Ya:ilasitila, ebete Ya:sutamo pete ebene nato mabamo pepapamiwatate,

23 konomamo ba petoetoe na:pegoiya:, "Naeno bohele deha:poto hoe tatalila. Ama: pete amia:no kokoto ebetamo na:pemowatima: ebete kohidoma:, ba:bene ebete a:kahaa:mene."

Hawi Ka:ka:la: Temetema:goeno Kamenate Ya:sukunu Kaliko Dologiya:

Ma:t 9:19-22; Luk 8:42b-48

24 Ba:bene Ya:suti ba:moe dubago to da:tupuimiya:, tawakalubi hiliyonomate ebe ba anaguma:tuta emokatihuia:go tolamitiya:.

25 Ibi ipuwalo eta kamena 12 gogo tetelo hawi ka:ka:la: temetemete uminami,

26 komo dogeta tawakaluba:te ebetamo hiya:hiya: menemene komo bikamenama:. Iba:te ebe kahiduimiya:ha:, huiyatiya ba:be kamenate ebene mani iba:tamo ba ikalame

dupula:liya:, ebene temetemete kodopoma: ediya:.

27 Ba:bema: ebete Ya:sukunu komo duliya: tawakalubi ipuwamo nopegate, ebene gala hapuni pete ebene kaliko ba:bo pologiya:,

28 mabu ebete nemalagidoluya:, "Nale ebene kaliko dologimo na ba:bo kohidoma:nemo."

29 Ba:bene ebete Ya:sukunu kaliko dologiya:, ba:ba tetenomolo ebene hawi ka:ka:la: komote da:wibuya: ebete iya:tawuya: ebene ape ba: a:hido.

30 Huiyatiya Ya:suti iya:tawuya: helote ebegodone duluhukuya:, ba:bene ebete pohobigate tawakalubi na:palateda:liya:, "Naeno kaliko pote kologi?"

(5:30 - Luk 6:19)

31 Huiyatiya ebe ta:matapa:te ebe na:ga:lamiya:, "Ba:moi tawakalubi hiliyonomate ama:tamo emokatihuia:go pelamita. Ama: ibi ulamelo badama: kolamagiuta ama: pote dologita?"

32 Ya:suti ibino tabo kahuiyuya:ha:, huiyatiya ebete ba:moe lumagi kumima: tawakalubi bulameholiya:.

33 Ba:ba tetelo ba:be kamenate iya:tawuya: Ya:sukunu helote ebene ape a:hiduiimi, ba:bema: ebete toletolelo lililago pete, Ya:sukunu nato mabamo pepapamiwatalo ebene temetemenom hiliyonomo komokomoma: ebe ba:bo pikiyahamiya:.

34 Ya:suti ebetamo na:goiya:, "Kamena, amia:no hibima: midi komote ama:

a:hiduima:ta. Ama: kalakalago na:toa, mabu ama: duminama: ba:be temetemete ba: a:wibo."

(5:34 - Mak 10:52; Luk 7:50; 17:19)

Ya:suti Ya:ilasikono Bohele Hoene Dadipatiya:

Ma:t 9:23-26; Luk 8:49-56

35 Ya:suti ba:moe tabo ba olamagita, tabo adahepa:te Yu watodawa Ya:ilasikono genamane pelamete ebe na:pega:lamiya:, "Amia:no bohele a:hoe, ba:bema: Iya:tulamedawa gala akagoema:la: ebe kopihiduimima:."

36 Ya:suti ibino tabo dito ulia:tepuya:, ba:bene ebete Ya:ilasiko na:goemiya:, "Ama: akatoleto:la:, ama: Godoko hibima: na:mida:."

37 Ba:ba tetelo ebete Pitako, Ya:imesiko, ba:gala ebene ekawi Yoneko, ibi kapiya ba magatale komo tawakalubi na:duhilamiya: iba:te iba:go tolamema:.

38 Ba:bene ibi ha:kiya Ya:ilasikono genamamo da:nikuliya: Ya:suti tawakalubi hiliyonomo ba:bo nulamiya:, iba:te howela:go konomamo ihimitiya:.

39 Ya:suti genama guamo nodolote ibi na:negoelamiya:, "La: hiliyonomo howela:go bada mabuma: kihimiutama? Gudu bohele kaha:kaha:, ebete u bewatita."

40 Huiyatiya iba:te ebe na:walitiya:, ba:bema: ebete ibi hiliyonomo genamane ba: dito poelamiya:, ba:bene Ya:suti guduino menoko, nabiwi, ba:gala ebene netewa-kapiya ta:matapi uwatete, guduti da:kapitanuya: iba:te ba:be habamo dito na:pa:la:huya:.

41 Ba:ba tetelo ebete bohele kokotamo nelawete Yu tawakalubino tabamo na:goemiya:, "Talita kumi!" ba:moe taboeno ipuwa nitana, "Bohele, nale ama: begoememata, na:mahiga!"

(5:41 - Luk 7:14)

42 Ba:bene ba:ba tetenomolo ba:be 12 gogo tete bohelete mahigate na:patiya:. Puya:te ba:moe komo dumiya: iba:te koamo hanohanohuya:,

43 huiyatiya Ya:suti ibi konomamo kiyahalamiya:, "La: ba:moe komoma: komo tawakalubi akakiyalama:la:!" ba:gala ebete iba:tamo na:kagoiya:, "Boheletamo naha ilina nikamehala:."

6

Nasaleta Habanapa:te Ya:suku Ubiha:ma: Deda:huya:

Ma:t 13:53-58; Luk 4:16-30

1 Ba:ba tetelo Ya:suti ba:be habane tote ebene emede haba Nasaleta:mo gala da:katuya:, ebe ta:matapa:te ebe bana kapimilo katolamiya:.

2 Ba:bene Yu tawakalubino okoha: talona hegelalo ebete baidi ibubulamehole genamalo tawakalubi ba iya:tulamita, komo ibi hiliyonomate ebene tabo dilihutiya: ba:bema: hanohanohutiya:. Iba:te na:ga:luya:, "Moe dubuino iya:tulame komo mulunomola! Ebete ba:moi komo kebolo kiya:tawui? Ba:gala ebete hanohano komo dododilina bada kokonomola:ka:!"

(6:2 - Yon 7:15)

3 Ebe kapeneta dubunomola, Ma:likono gudula. A iya:tawahala ebene ekaki Ya:imesiko, Yausesiko, Yudasiko, ba:gala Saimonoko, iyo, ebene ekaki bohelemela:te ba:moe habalo ago bemedena."

Ba:bene iba:te ebe ubiha:ma: ba eda:huta

4 Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "Godokono ukui hawakalimidawa tawakaluba:te ebe hunamo kadipatema:na:, huiyatiya ebene habanapi ba:gala ebene genamanapi ba:gala ebene hawi tawakalubi, iba:te ebe ubiha:ma: beda:hanakomena:."

(6:4 - Yon 4:44)

5,6 Ba:ba tetelo Ya:suti Nasaletenapino hibima: midiha: komoma: koamo la:wa:te, ebete ebene kokoto temetema:gopi kapiyakapiyanomatamo demowatilamiya: ibi ba:bo hiduilamiya:, huiyatiya ebete ibino habalo komo hanohano komo ododilima:

kamodobuya:ha:, ba:bema: ebete ibi ba miya:pale huiyatiya komo hiya:hiya: habahabalo iya:tulama:go pata:nami.

Ya:suti 12 Ta:matapi Dubu Doelamiya:

Ma:t 10:5-15; Luk 9:1-6

7 Ba:bene Ya:suti ebene 12 ta:matapi ebetamo ka:lamiti, etapi netewa, etapi netewa, hiya:hiya: habahabamo ba:bo oelamiya:, ba:gala ebete iba:tamo helo ikalamiya: tawakaluba:godone kuba gobogobo konoelamema:.

8 Ebete ibi na:goelamiya:, "La:eno tolame tetelo kuku kapiya nuwatiya:la:, huiyatiya komo ilina akuwata:la:, iyo, la: baa:heno, kuihaheno, ba:gala manihino na:tolamiya:la:." (6:8-11 - Luk 10:4-11)

9 Ba:gala wadiyala la: nato ilina ba:gala kapiyakapiya kaliko pupuliti ba:bo na:tolamiya:la:, komo pupulino ilina akuwata:la:.

10 Ba:bene la: eta habamo nikuliti kebe genamamo da:nalehawaminama, la: ba:be genamalo nemeda:tepate galane ba:be genamane eta hopamo kakatolamema:nemata, iyo, la: eta genamane eta genamamo eba ka:na akanewagela:la:.

11 Ba:gala kebe habaluba:te la: kalakalago uwateheno ba:gala la:eno tabo ulihoheno,

ba:be haba ba miya:pa la:le natoeno puhulu na:moda:midatepaliya:la:. Ba:moe komote ba:bi tawakalubi kiya:tulamema:ne, Godokono tete ba: na:pe ebete ibino komo kopanagiya:midalamema:ne.”
(6:11 - Oel 13:51)

12 Ba:bema: Ya:suku ta:matapa:te tolamete Godokono tabo nolamagiminatuya: tawakaluba:te ibino kubane kohobila:ma:.

13 Ba:bene iba:te tawakaluba:godone kuba gobogobo boelameholenakuya:, ba:gala iba:te komo temetema:gopi hiliyonomo olibi kikipoeno iha:mo ibino wato dabutilamelelamenakui, ibi ba:bo hiduilamenakuya:.
(6:13 - Ya:i 5:14)

Hiliyonomo Tawakaluba:te Ya:sukunu Komoma: Da:ga:lanakui

Ma:t 14:1-2; Luk 9:7-9

14 Ba:ba tetelo Ko Gawadalagi Heloditi ba:bi hanohano komo ulihuya:, mabu hiliyonomo tawakaluba:te Ya:sukunu komo ba iya:tawaha ibi ipuwalo komopa:te tabo ba:ma ka:na ga:luya:, “Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawate hoe ipuwane a:mahigui, ba:bema: ba:moi hanohano komate ebegodone pikulinaka.”
(6:14 - Ma:t 16:14; Mak 8:28; Luk 3:19-20)

15 Ba:bene komopa:te na:ga:luya:, “Ebe Elayate, Godokono ukui hawakalimidawala,” huiyatiya komopa:te na:kaga:luya:, “Ao, ebe ba: Godokono ukui hawakalimidawa etala, dopamo aeno iniwala:tamo da:pikuliya: ba:bi huiyala.”

16 Huiyatiya Heloditi Ya:sukunu komo duliya:, ebete na:goiya:, “Ba:moe dubu ba: Yonetela, nale ebene wato ditamidamimo, huiyatiya ebete hoene gala a:kamahigui!”

Heloditi Yonekono Wato Ditamidamiya:

Ma:t 14:3-12

17,18 Ba:moe komo ba: Yonete keba ka:na ka:hoyi: ba:be komola. Yonete dopamo ba emedena Ko Gawadalagi Heloditi ebene ekawi Pilipikono kamena pilolo lawiya:, ba:be kamenoeni mahilo ba: Helodiyasitila. Ba:moe mabuma: Yonete Helodiko ba kiyahame na:goemiya:, “Ama:le ba:be kamena lawe wadiyaha:, ko kubanomola!”
Ba:bema: Heloditi ebene alaholohopi doelamiya:, iba:te Yoneko nelawete du genama guamo dito pa:da:nuya:, mabu ebete ebene ubi bihatiya: ba:be ododi komodo ebete Helodiyasiko kokalakaluimima:.
(6:17-18 - Hawi 18:16)

19 Ba:ba tetelo Helodiyasiti Yonetamo maubate ebe anakapumima: ebene ubi ba:bo ihatiya:, huiyatiya Heloditi ba:moe komo ododima: ubihinola.

20 Ebete Yoneko na:tolemenami, mabu ebe iya:tawala Yonete tuputupudawama: ba eda:na Godokono talona ipuwalo emedena. Ba: hibila, ebete Yonekono tabo dopamo duliya: ukui bilibilima: ba:bo ediya:, huiyatiya ebete du genamalo ba emedena, Heloditi ebe hidamo ba umina komo hiya:hiya: tetelo ebene tabo kalakalago ulinakui.

21 Ba:bene Heloditi da:hawakaluya:, ba:be hegela emalagidololo ebete ko poko bododitiya:. Ba:bema: ebene gabomani dubu, alaholoho gawadubu, ba:gala Ga:lili hopoeni watowatopi, ibi hiliyonomate tolamiya: poko habamo. Ba:ba tetelo Helodiyasiti hido tete bumiya:.

22 Ebete ebene bohele noemete, ebete ibino holoholo hapulu da:pemoitiya:, Helodiko ba:gala eba:go da:pola:nuya: iba:te ebetamo na:kalakalahutiya:.. Ba:bene Heloditi boheletamo na:goiya:, “Ama:le kebe ubi komoma: na da:goenamemena:, nale ama:tamo kikamema:nemata.”

23 Heloditi ebetamo hibernomolo gala na:kagoiya:, “Ama: bada komoma: na da:goenamemena:, amia:no ubi dihatemena: naeno komo ilina ba:gala naeno komo hopo, nale ama:tamo kikamehoma:nemata! Naeno tabo a:kadikalala:mo.”

24 Ba:bene ba:be bohelete ebene menokotamo tote na:negoiya:, “Na bada komoma: na:ka:negoemo?”

Ebene menokote na:goemiya:, “Ama: Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawoeno watoma: ebe na:negoemiya:.”

25 Ba:bene ba:be bohelete Ko Gawadalagi Heloditamo gala tiyonomo kapete ebe

na:pegoemiya:, "Na ubila Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawoeno wato kikipo kapeyago. Ka:lonomo natamo nikanama:!"

26 Ba:bema: Heloditi ebene tepo ipuwalo menemenenomoma: ediya:, huiyatiya ebete boheletamo kebe tabo ka:goiya:, eba:go da:pola:nuya: iba:te ba:be tabo uliya:, ba:be mabuma: ebete amawada:ma: kamodobuya:ha:.

27 Ba:ba tetenomolo Heloditi ebene eta alaholohodawa dubu ba noeme, ebe na:goemiya: ebete Yonekono wato konelawema:, ba:bene ebete du genama guamo tote Yonekono wato ba:bo nitamidamiya:.

28 Ba:bene ebete wato kapeyamo nihate ebete boheletamo dadahiya:, ebete lawete ebene menokotamo ba: dito nikamiya:.

29 Ba:ba tetelo Yoneko ta:matapa:te ba:be komo duliya:, iba:te ebene ape pelawete nakola bobo ipuwamo dito nihatiya:.

Ya:suti Hiliyonomo Tawakaluba:tamo Baa: Dikalameholeniya:

Ma:t 14:13-21; Luk 9:10-17; Yon 6:1-14

30 Ba:bene Ya:suti doelamiya: ba:bi ta:matapi dubate gala ebetamo kapelamete, iba:te kebe komokomo tawakaluba:godolo da:nododiliya: ba:gala ibi keba ka:na ka:niya:tulamiya:, ba:bi hiliyonomo komokomoma: iba:te ebe na:pikiyahamiya:.

(6:30 - Luk 10:17)

31 Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate Ya:suku umima: gogolapahuilo wapata:lamitiya:, ba:bema: Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi baa: nahama: tete kumiya:ha:. Ba:be mabuma: ebete ibi na:goelamiya:, "Wadiyala a ha:kiya tataba hopamo tolamete hawela konamihuya:,"

32 ba:bene iba:te ibino boga:go eta tataba hopamo tolame ba:bo tupuimiya:.

33 Huiyatiya iba:te ba tolamita, tawakalubi hiliyonomate ibi ulamete iya:tawahuya: ibi puya:tela:ka:. Ba:bema: Ya:suti kebamo ka:tutiya:, ba:bi hiliyonomo habahabanapa:te ba:be komo umiti, iba:te bobo dododo pulila:hate ba:be hopamo dopamo dito nikuliya:.

34 Ba:bene Ya:suti ba:bamo da:nuluhukuya:, tawakalubi hiliyonomo nulamete ebene tepo ipuwalo ibi konomamo nemalemalelateliya:, mabu sipi-goegoa:te ulamedawaheno keba ka:na kemedena iba:te ba:ba ka:na pola:nuya:, ba:bema: ebete ibi komo hiliyonomo komokomo ba iya:tulame,

(6:34 - Nabas 27:17; Ma:t 9:36)

35 iba:te gapogapo teta:mo ba:bo nikuliniya:. Ba:ba tetelo ebe ta:matapa:te ebetamo pelamenate ebe na:pega:lameniya:, "Moe tawakalubiha: bahila, tiyo kuduma:ne.

(6:35 - Mak 8:1-9)

36 Ba:bema: ama: ibi noelama:, iba:te habahabamo ba:gala tumu genamamo tolameholete baa: konuwatehoma:."

37 Ya:suti huiyatiya ibi na:goelameniya:, "Ao, la:le iba:tamo naha ilina nikalamehola:la:." Ba:bene iba:te ebe nalateda:niya:, "A tolamete kapiya gogoeno oko huiya mana:mo baa: uwatehote, iba:tamo ba:kikalameholema:? Ao, a modoboha:!"

38 Ba:bene Ya:suti ibi nalateda:leniya:, "La:godolo kebaleta baa:te ka:pola:na? La: tolamete na:nulama:la:."

Iba:te ulamenate na:ga:laniya:, "Agodolo paibo baa: ba:gala daha netewa ba:pola:na."

39 Ba:bene ebete ebe ta:matapi na:goelameniya:, "Tawakalubi na:kiyalama:la: hiya:hiya: kapiyuilame ododilili hido hemolo kahidima:."

40 Ba:bema: tawakaluba:te hiya:hiya: kapiyuilame hiliyonomo ododilinate ba:bo pola:nuya:, eta kapiyuimi ipuwalo 100, eta kapiyuimi ipuwalo 50, ba:ba ka:na ahidihoniya:.

41 Ba:bene Ya:suti paibo baa: ba:gala daha netewa uwatenate, Hunu Habamo gahimilo Godotamo kalakala tabo goenate baa: wakalamiholenate ebe ta:matapa:tamo dito ikalamentiya: iba:te tawakaluba:tamo kikalameholenama:, ba:gala ebete atu gabodo daha netewa kuwatenate tawakalubi hiliyonomatamo ba:bo kikalameholeniya:.

42 Ba:ba tetelo ibi hiliyonomate baa: da:nahaniya: ibino kape komo ba:bo wiboholameniya:.

43,44 Ba: hibila, ba:be baa: 5,000 dubate nahaniya:, ba:bene da:luhiliniya: ba:bi baa: komokomamo ba:gala daha hapuhapamo Ya:suku ta:matapa:te 12 bagolo betabuilameniya:.

Ya:suti Beya Hunudu Da:toniya:

Ma:t 14:22-33; Yon 6:15-21

45 Ba:ba tetenomolo Ya:suti tawakalubi ba oelamena ebe ta:matapa:tamo na:goeniya:, "Boge lawete Ga:lili Bobo hapuamo na:na:hiwala:la: Betasaida habamo,"

46 ba:bene ebete ibi hiliyonomo oelamenate, ebete haka hunamo dito nodoloniya: Godokoba: tabo koga:lanama:.

(6:46 - Luk 5:16)

47 Da:duniya: ta:matapa:te ibino boga:go bobo tulinomodo ba tolamena, huiyatiya ba:ba tetelo Ya:suti hakalo ha:kiya lutiya:.

48 Ebete ibi ulameniya:, iba:te boge helonomamo da:mabihoniya: huiyatiya ibino helo kamodoboniya:ha: mabu huhuti ibi na:duhilameniya:, ba:bema: du tetelo hegela owaloho tatalima: ba eda:na, ebete beya hunudu iba:tamo ba:bo toniya: ibino holoholo hapudu kopenuhukunama:.

49 Huiyatiya ebete beya hunudu ba tonato, iba:te ebe uminate gubalima: ga:lanate ba:bo ga:ga:niya:

(6:49 - Luk 24:37)

50 mabu ibi hiliyonomate kubanomamo toletolehoniya:.

Ba:ba tetenomolo Ya:suti ibi na:goelameniya:, "Na Ya:sutila, la: katoletolehonala:!"

51 ba:bene ebete penate ibino boga:mo da:pololoniya: huhuti ba: dito wiboniya:.. Ba:ba tetelo ebe ta:matapa:te konomamo hanohanohoniya:,

(6:51 - Mak 4:39)

52 mabu iba:te ibino tepo ipuwalo kodakodama: eda:hanama:, iyo, ba:be mabuma:

Ya:suti hiliyonomo tawakaluba:tamo baa: dikalameholeniya:, iba:te ba:be hanohano komoeno ipuwa ibino ukuia:mo nipo ohowadiniya:.

Ya:suti Genasalete Hopolo Temetema:gopi Da:hiduilamenakui

Ma:t 14:34-36

53 Ba:bene duiduiya tetelo iba:te bobo hapuamo da:na:hiwaliya: Genasalete hopoeno boge utihole baha:mo boge dito nutiya:.

54 Iba:te bogene hakamo da:nalehawaminuya:, puya:te ba:bolo da:pola:nuya: ba:bi tawakaluba:te Ya:sukunu komo tiyonomo iya:tawahate,

55 iba:te ba:be hopoeno habahabamo na:pulila:huya: komo tawakalubi ebeno pe komo konikiyalamema:.. Ba: hibila, Ya:suti kebe habalo da:lutanakui, tawakaluba:te ba:be komo dulinakui temetema:gopi tilago ba:bo magatalenakuya:.

56 Iyo, Ya:suti kebe hiya:hiya: hegehege ba:gala koko habahaba ba:gala tumu genamamo da:tonakui, tawakaluba:te ibino temetema:gopi ba:bamo da:magatalenakui, iba:te ba:bi habahaboeno ilina kolowami habamo ba newadila:latele ebe ba:bo netoemehonakuya: temetema:gopa:te ebeno kaliko kologihoma:.. Ba:bema: hibila, puya:te ebeno kaliko dologihonakui, ba:ba:te ba:bo hidohidohonakuya:.

7

Yu Tawakalubino Iniwalino Iya:tulame Komo

Ma:t 15:1-9

1 Ba:bene Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi ipuwalo puya:te Yelusalema ko habalo oko dowatihonama:, komo iba:te Ya:sutamo kapimilo da:pelamiya:,
2 iba:te ebeno komo ta:matapi bepulamiya:, iba:te kokoto ukulaleheno baa: da:nahutiya:.. Ba:moe gabodo iba:te Pa:lisi kapiyuimipino eta tutumu tabamo kapapamiliya:ha:.

(7:2 - Luk 11:38)

3 Numa:la:, hiliyonomo Yu tawakalubino iniwala:te ibi diya:tulamenakui, ibi hiliyonomate ba:be atu ukuilo ba emedena ba:bo ododilina, ba:gala Pa:lisi kapiyuimipa:te ba:bi iniwalino tutumu tabamo atumu hidonomamo kapapamila:halena, kebako deha:potonomo tutumu iba:te a:kadikamidala:la:.. Ba:moe mabuma: ibino kokoto hidamo ukulaleheno iba:te baa: a:kanahamena:,

4 ba:gala naha ilina kolowami habalo duwatehomena: iba:te ba:bi ilina ukulaleheno a:kapenahamena:.. Ba: hibila, iba:godolo beya niho kalili ba:gala hiya:hiya: oho kalili ukulale tutumate ba:kapola:na, iyo, ba:ma ka:na ibino iniwala:te iba:tamo dikalameholiya:, komo ba:bakobako tutumu hiliyonomo iba:godolo ba:pola:na.

(7:4 - Ma:t 23:25)

5 Ba:bema: Pa:lisi kapiyuimipa:te Godokono Tutumu iya:tulamepa:go Ya:suku nalatediya:, "Bada mabuma: ama: ta:matapa:te aeno iniwala:te da:ga:lanakui ba:bi tutumamo kapapamila:hanaha:, huiyatiya ibi ha:kiya ibi kubahilamete kokoto ukulaleheno baa: ba:bo nahanaka?"

6 Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "La: ma:lapila netewa tawakalubilata! Godokono ukui hawakalimidawa Aisayate la:eno komoma: dopamo hibi tabo dolamagiya:, Godokono Bukalo ba:be tabote ba:ma ka:na itana,
 `Ba:moi tawakaluba:te na tabamo adikunamena,
 huiyatiya ibino tepo ipuwoeno ukui na tamelo kapola:naha:,
 muhulunomolo ba:nepola:na.
 (7:6 - Ais 29:13)

7 Iba:te naeno mahilo hunamo nadipatena,
 huiyatiya hibi komo puliyala,
 iyo, iba:te hopo habanapino tutumu
 Godokono hibi Tutumuma: midiliti ba:bo iya:tulamenaka.' "

8 Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, "Aisayakono tabo hibinomola, mabu la: Godokono hibi Tutumu Tabo a:miya:paliya:mata, huiyatiya tawakaluba:te da:ga:lana ba:bi tutumamo papamila:hanamata.

9 "La: hibi mulu tawakalubilata! Iyo, la: Godokono hibi Tutumu Tabo tama:mo ba miya:te, huiyatiya la:eno iniwala:te da:ga:lanakui la: ba:bi komo kapiya bododilinakomata.
 10 Numa:la:, Godokono Bukalo Mosesete na:goiya:, `La:eno menokobi nabi nowalubila:la:,' ba:gala ebete na:kagoiya:, `Kebe lumagiti ebeno menoko o nabiwino komoma: kuba tabo dolamagimini, la:le ebe nanakapumiya:la:.'
 (7:10 - Ikuli 20:12; 21:17; Tutumu 5:16)

11 Huiyatiya la: ba:moe Godokono tabo tama:mo miya:palo na:ga:lanamata,
 `Lumagigodolo da:pola:na menoko nabiwi owalubilima:, ebete iba:tamo ikalamema:
 ubiha:ma: deda:mene, kubahenola. Ebete dito kogoema:ne, `Ba:moi ilina talonala, nale Godotamo ikamehote ba:moi ilinamo naeno menoko nabiwi a:kowalubila:mo.'`
 12 Ba:bema: la: ba:bako kuba ukui lumagi nonaminanakomata, ebete ebeno menoko nabiwi a:kowalubila:le.

13 Iyo, ba:moe gabodo la:eno iya:tulame komate Godokono hibi tabo tama:mo miya:tena, ba:bene la:le ba:be atu kuba ukui gabodo komo hiya:hiya: kuba komo hiliyonomo na:kododilinamata."

Tawakalubi Da:kubahilamenaka Ba:bi Komokomo

Ma:t 15:10-20

14 Ba:bene Ya:suti tawakalubi ebetamo gala kaka:lamiti iba:tamo na:goiya:, "La: hiliyonomo naeno tabo uliti, ukui hidamo na:tuputupuilama:la:.

15 Lumagi tamelo ditana ba:be ilinate ebe ipuwamo opegate ebe a:kakubahima:mene, huiyatiya lumagino tepo ipuwane dikulimina: ba:bi komate ebe kokubahimima:na:.
 (7:15 - Oel 10:14-15)

16 Galagodawa, ama: hidamo nulia:!"□

17 Ba:bene Ya:suti tawakalubi miya:palete genama guamo da:nodoluya:, ebe ta:matapa:te ebete bada tabo ka:goiya: ba:be taboeno ipuwama: ebe nalatediya:.

18 Ebete iba:tamo na:goiya:, "Komopa:te ukui hidamo katuputupuilamenaha:, la: ba: atumu. La: iya:tawahala:ka:? Naha ilinate lumagino tepo ipuwamo opegate ebe a:kakubahima:mene,

19 mabu naha ilinate lumagino ukui mabamo katutaha:, huiyatiya wapamo tuta ba:bene nea:go kopenuluhukuma:ne." Ba:bema: hibila, Ya:suti ba:moe tabamo hiliyonomo naha ilinoeno talona hiliyonomo tama:mo miya:tenomo a:miya:tiya:.

20 Ba:bene ebete gala na:kagoiya:, "Numa:la:, lumagino tepo ipuwane dikulimina: ba:bi komo kapiyate ebe kokubahimima:na:,

21,22 mabu lumagino tepo ipuwane hiya:hiya: kuba ukui komate pikulinaka, ba:bene ba:bi kuba ukuia:godone ba:moi koko kubate kapikulinaka—bohele pilo komo ba:gala eta lumagino kamena pilo komo, ilina pilo komo ba:gala eta lumagino ilina ubi komo, mauba komo ba:gala lumagi anakapumi komo, ha:da amiho komo ba:gala eta lumagino mahilo

kubahimi komo, apa:mo kuba ododili komo ba:gala hiya:hiya: kuba oholelo ododili komo, awagaha komo ba:gala daedae ukui komo.

23 Iyo, ba: hibila! Ba:moi kuba hiliyonomate lumagino tepo ipuwane pikuliti lumagi ba:bo kokubahimima:na:."

Taya Habanapi Kamenoen Hibima: Midi Komo

Ma:t 15:21-28

24 Ba:bene Ya:suti ba:be hopo miya:pate Taya ko haboeno hopamo dito tuya:. Ba:ba tetelo ebe ubihinola ebete kebe genamamo da:nodoluya: tawakaluba:te iya:tawaha, huiyatiya iba:te ba:be genama tiyo iya:tawahuya:.

25,26 Ba:bema: ba:be hoponapi kamena eta, ebene bohele deha:poto kuba gobogobagoenola, ebete Ya:sukunu komo uliti ebetamo pete ebene nato mabamo ba pepapamiwata ebe ba:bo petoemehuya:, ebete ebene bohelegodone kuba gobogobo koemema:. Huiyatiya ba:be kamena Yu lumagiha:,

27 ba:bema: Ya:suti ebetamo na:goiya:, "Mabu keka: nale ama: dowlubitama? Tawakaluba:te dopamo ibino guguda:tamo baa: nikalama:mena:. Wadiyaha: iba:te gugudino baa: komopa:tamo dito ikalame, mabu ba:be ododi komo ba: gahagahatamo ikalame komo huiyala."

28 Ebete huiyatiya Ya:sutamo na:goiya:, "Kodawa, ama:le da:gaa: ba: hibila, huiyatiya guguda:te hopamo diya:hekenaka, ba:bi baa: hapuhapu gahagahate naha wadiyala!"

29 Ba:bene Ya:suti ebetamo na:goiya:, "Mabu ama: ba:ba ka:na a:gaa:ta, ama: kalakalago genamamo na:toa. Kuba gobogobote amia:no bohelegodone uluhuku."

30 Ba:bene ba:be kamenate genamamo tote ebene bohele ba:bo numiya:, kuba gobogobote ebegodone ya:lo uluhukuti, ebete tilolo watitiya:.

Ya:suti Galo Duhumi Ba:gala Tabo Olamagiha: Dubu Da:hiduimiya:

31 Ba:bene Ya:suti Taya hopo miya:pate Saidono ko habamo tote, ebete Ta:ni Habahaboeno hopodo kapetote Ga:lili Bobamo gala dito kanuluhukuya:.

32 Ba:ba tetelo tawakaluba:te galo duhumi ba:gala tabo olamagiha: dubu Ya:sutamo magahete ebe na:petoemehuya: ebete ebene kokoto ba:be dubutamo kemowatimima:.

33 Ba:bene Ya:suti ba:be dubu tawakaluba:godone nanekela:mo hiya: baha:mo magatate, ebene kokoto dubuino galo ipuwamo ba:bo newadulatelya:, ba:bene ebete ebene kokotamo kowe mehamidate dubuino ma:lapila ba:bo ologimiya:.

34 Ba:ba tetelo Ya:suti Hunu Habamo gahimilo, hawela ama:midate Yu tawakalubino tabamo na:goiya:, "Epa:ta!" ba:moe taboeno ipuwa ba:ma ka:na itana, "Na:tutukula:hala:!"

35 Ba:bema: ba:be dubuino galote tutukula:hate ba:gala ebene ma:lapilate da:hiduya:, ebete tabo hidamo ba:bo olamagiya:.

36,37 Tawakaluba:te ba:be komo dumiya: iba:te hanohanoholo konomamo ga:luya:, "Ya:suti hiliyonomo komo hidonomamo ododilinako. Numa:la:, ebete galo duhulamepi na:hiduilamena iba:te tabo kulihoma:, ba:gala tabo ga:laha:pi atumu na:kahiduilamena iba:te tabo koga:lama:!"

Ba:bene Ya:suti ibi konomamo kiyahalamiya:, "La:le komo tawakaluba:tamo ba:moe komo akahawakalima:la:!" Ba: hibila, komo hiya:hiya: tetelo Ya:suti tawakalubi ba:ma ka:na kiyahalamenakui, huiyatiya iba:te ebene tabamo papamila:haheno ebene ododili komo ba: dito nehawakalilamenakuya:.

(7:36-37 - Ais 35:5; Mak 1:43-45)

8

Ya:suti Hiliyonomo Tawakaluba:tamo Baa: Gala Da:kikalameholiya:

Ma:t 15:32-39

1 Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate Ya:sutamo pelamete gala na:kapekapiyuya:.

Ba:bene ibino baa:te da:wiboholamiya: Ya:suti ebe ta:matapi ebetamo ka:lamiti ibi na:goelamiya:,

2 "Na ba:moi tawakalubi na:malemalelatilitamo, mabu iba:te nago netewa-kapiya hegela demedenati ibino baa: a:wiboholami.

(8:2 - Mak 6:34-44)

3 Na ibi baa:heno ibino habahabamo doelamemo, diyala, gabo tetelo heloha:ma: da: neda:hamena:, mabu komo iba:te muhulunomone pelamiya:."

4 Huiyatiya ebe ta:matapa:te ebetamo na:ga:luya:, "Moe baa:ha: hopola. Ale ba:moi tawakalubi hiliyonomatamo baa: ikalameholema: modobo:ha:."

5 Ba:bene Ya:suti ibi nalateda:liya:, "La:godolo kebaleta baa:te ka:pola:na?" Iba:te na:ga:luya:, "Sa:ba:ni."

6 Ba:bene Ya:suti tawakalubi hakamo kahidima: da:goelamiya:, ba:ba tetelo ebete ba:bi sa:ba:ni baa: komokomo uwatete Godotamo kalakala tabo ba:bo goiya:, ba:bene ebete wakalamiholete ebe ta:matapa:tamo dito ikalamiya: iba:te tawakaluba:tamo kikalameholema:.

7 Ba:gala iba:godolo daha hegehege kapiyakapiya na:kapola:nuya:, ba:bene Ya:suti ba:bi dahama: Godotamo kalakala tabo kagoete, ebe ta:matapi na:goelamiya: iba:te tawakaluba:tamo kikalameholema:.

8,9 Ba:ba tetelo puya:te ba:be baa: da:nahuya: ibino kape komo ba: dito wiboholamiya:.. Ba: hibila, ba:be baa: 4,000 tawakaluba:te nahuya:, ba:bene da:luhiliya: ba:bi baa: komokomamo Ya:suku ta:matapa:te sa:ba:ni bagolo betabuilamiya:.. Ba:bene Ya:suti ba:bi tawakalubi ibino habahabamo doelamiya:,

10 ba:ba tetenomolo ebete ebe ta:matapa:go boga:mo ololote Da:lamanuta hopamo ba: dito tolamiya:.

Pa:lisi Kapiyuimipa:te Hanohano Komo Umima: Ya:suku Da:ga:lamiya:

Ma:t 16:1-4

11 Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipa:te Ya:sutamo pelamete ebe na:polowabeletiya:.. Ibi ubila ebe kuba gabamo kemogabuimima:, ba:bema: iba:te ebe na:ga:lamiya:, "Ama:godolo Godokono helo ditana, ba:be komo hawakalimima: eta hanohano komo atamo nododa:."

12 Ba:bene Ya:suti ebene tepo ipuwalo hawela konomamo ama:midalo na:goiya:, "Mabu keka: ba:ma tete tawakaluba:te hanohano komo dohowadina? Na la:tamo hibi tabo begoemo, Godote ebene helo hawakalimima: ba:ma tete tawakaluba:tamo hanohano komo a:kikalama:mene!"

(8:12 - Ma:t 12:39; Luk 11:29)

13 Ba:bene ebete ibi ubiha:ma: eda:lo boga:mo ololote bobo hapuamo gala na:kana:hiwuya:.

Pa:lisi Kapiyuimipi Ba:gala Helodiko Ibino Awagaha Komo

Ma:t 16:5-12

14 Ga:lili Bobo a:hiwale tupuimihino Ya:suku ta:matapa:te baa: uwate komo nadoduya:, ba:bema: iba:godolo kapiya baa:nomote itanuya: boge gulu.

15 Ba:bene Ya:suti ibi koamo kiyahalamiya:, "La: hidamo nulia:la:! Palawa baa:te ha:kiya hunamo da:mahiga, Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Helodiko ibino awagaha komo ba:ba ka:nala. A:iye, ba:mako awagaha komote la:tamo akuluhukala:!"

(8:15 - Luk 12:1)

16 Ba:bema: iba:te ibi ipuwalo tabo ba:ma ka:na ga:luya:, "Ebete atamo ba:moe tabo begoe mabu a baa:henola."

17 Huiyatiya iba:te tabo da:ga:lutiya: Ya:suti iya:tawate iba:tamo na:goiya:, "La:le baa:heno pola:na tabo badama: ka:ga:lutama? La:le naeno hibi komo hidamo kuminaha: ba:gala kiya:tawahanaha:.. Mabu keka: la:le la:eno tepo ipuwa badama: da:kodakoduilamenama?"

(8:17 - Mak 6:52)

18,19 La: baida:gopila huiyatiya la: a:kuma:lemata, iyo, la: galagopila huiyatiya la: a:kulia:lemata. Nale eta gapogapolo paibo baa: 5,000 dubatamo da:wakalamiholenimo, ba:moe komoma: la:godolo ukui ba:kitanya? Ba:ba tetelo la: baa: komokomamo kebaleta bagolo ka:tabuilameonima?"

Iba:te ebetamo na:huiyuya:, "12 bagolola."

(8:18-19 - Mak 6:41-44)

20 "Ba:gala eta hegelalo nale sa:ba:ni baa: 4,000 tawakaluba:tamo da:kawakalamiholimo, ba:ba tetelo la: baa: komokomamo kebaleta bagolo ka:tabuilamiuima?" Iba:te ebetamo na:huiyuya:, "Sa:ba:nila."

21 Ba:bema: Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya:, "Mabu keka: la:le naeno komo hibilo kiya:tawahanaha:?"

Ya:suti Baidi Tamiho Dubu Da:hiduimiya:

22 Ba:bene iba:te Betasaida habamo da:nikuliya:, komo tawakaluba:te baidi tamiho dubu Ya:sutamomagahete, ebe ba:bo petoemehuya: ebete ebe kologima:.

23 Ba:bene Ya:suti baidi tamiho dubu kokotamo lawete habane nanekela:mo magatate, ebete ebena baida:mo kowe miya:temete ebena kokoto emowatilamelo ebe nalatediya:, "Ama: ilina na:kulamiuta?"

24 Ba:be dubuti gahimiti na:goiya:, "Na tawakalubi da:wapata:lamita nulamitamo, huiyatiya ibi kehamo la:mota:hana."

25 Ba:bene Ya:suti ebena kokoto ba:be dubuino baida:mo gala da:kemowatilamiya:, ebete ibulu a:la:minalete ebena baiditi ba:bo hidohidohomiya:, iyo, ba:ba tetelo ebete ilina hiliyonomo hidamo ba:bo ulameholiya:.

26 Ba:bene Ya:suti ebe na:goemiya:, "Amia:no genamamo tonomo na:toa, ba:moe habamo gala akapa:la:."

Pitate Ya:sukunu Hibi Komo Da:hawakalimiya:

Ma:t 16:13-20; Luk 9:18-21

27 Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:go Sisaliya-Pilipai hopeno habahabamo ba tuta, gabo tetelo ebete ebena ta:matapi na:nalateda:liya:, "Tawakaluba:te na pokomo ka:ga:lanaka?"

28 Iba:te na:ga:luya:, "Komopa:te ama: Yoneko beyamo wadulateledawama: ga:lanaka, komopa:te ama: Elayako Godokono ukui hawakalimidawama: ga:lanaka, ba:gala komopa:te ama: Godokono ukui hawakalimidawa etama: ga:lanaka."

(8:28 - Mak 6:15)

29 Ba:bene Ya:suti ibi nalateda:liya:, "Huiyatiya la:le na pokomo ka:midinionama?" Pitate ebetamo na:huiyuya:, "Ama: ba: Kelisotela, Godokono Oemedawalata!"

(8:29 - Yon 6:68-69; Mak 9:9)

30 Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapi na:kiyahalamiya:, "La:le naeno komoma: komopi akakiyalama:la:."

Ya:suti Ebena Hoe Komoma: Dopamo Da:goiya:

Ma:t 16:21-28; Luk 9:22-27

31 Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapi ba iya:tulame na:goiya:, "Tawakalubino Naniwi tawakaluba:godone koko temeteme galane kuwatema:ne, Godokono ubila. Iyo, Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu iba:te ebe ubiha:ma: keda:hama:na:, ba:bene tawakaluba:te ebe kanakapumima:na: huiyatiya netewa-kapiya hegelalo ebete hoene gala kakamahigama:ne."

32 Ebete ba:moe tabo iba:tamo da:goiya:, Pitate Ya:suku komo ta:matapa:godone nanekela:mo magatate ba:be tabo komoma: ebe ba:bo nikiyahamiya:.

33 Ba:bene Ya:suti ohobigate, komo ta:matapi ulamete Pitate kiyahamelo na:goiya:, "Pita, ama: Saitanako huiyala! Na na:miya:pana: mabu amia:no ukui Godotamo kihatihaha:, ama: tawakalubino ukuilo emedenata!"

34 Ba:bema: Ya:suti tawakalubi hiliyonomo ebe ta:matapa:go ebetamo ka:lamiti ibi na:goelamiya:, "Kebe lumagiti na ta:mahenema: ubi dihatemene, dopamo ebete ebena komo adodote ebena keha pihiga aguti na ba:bo na:ta:mahena:mene."

(8:34 - Ma:t 10:38-39; Luk 14:27)

35 Ba: hibila, kebe lumagiti ebena ka:ka: natamo damawada:mene ebena ka:ka:te kalatidima:ne, huiyatiya kebe lumagiti Godokono Hido Tabo olamagima: ebena ka:ka: na mabuma: datutimini, ebete hibi ka:ka: kolawema:ne.

36 Ba:bema: lumagiti hopoeno ilina hiliyonomo uwatenomo ba uwate, ebena ka:ka: datutimini ba:be lumagino huiya keka:?

37 Ebete ebena ka:ka: gala kakalawema: bada ilina na:kikamemene? Gabo puliyala, kitanaha:.

38 Numa:la:, ba:ma tete tawakaluba:te kubakubanomoma: eda:hate, iba:godolo Godoko hibima: midi komo puliyala. Ba:bema: kebe lumagiti natamo ba:gala naeno tabamo da:hilopomene, na Tawakalubino Naniwiti ba: atumu ebetamo kohilopoma:nemo, iyo, nale naeno Nabiwino helonomo alago ba:gala ebena hido-talona nopopa:go da:pemo, ba:ba tetelo ebe kopehilopuimima:nemo."

(8:38 - Ma:t 10:33)

9

1 Ba:bene Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya:, "Na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:ma tetelo demedehona komo iba:te Godokono Ko Gawadalagino tetete heloago da:pemene, ba:be ko komo dopamo umiti galane ba:bo koha:lahama:na:."

(9:1 - Mak 13:30)

Godokono Helonomo Alote Ya:sukunu Ape Da:la:minuya:

Ma:t 17:1-13; Luk 9:28-36

2 Ba:bene sikisi hegela da:wibuya: Ya:suti Pitako, Ya:imesiko, ba:gala Yoneko eta hununomo hakamo magataliya:, iba:te ha:kiya ba:bolo konepola:nama:. Ba:ba tetelo ibino dopo hapulu Ya:sukunu apete hiya:ma: ba edita,

(9:2-7 - 2Pit 1:17-18; Oel 3:22)

3 ebena pupulino ilinate a:la:minahamete keyakeyanomoma: hibilo eda:hamitiya:, ba:moe hopo konomolo eta lumagiti kaliko ba:ma ka:na ukulalelo keyakeyanomoma: midili wadiyaha:.

4 Ba:bene ta:matapino holoholo hapuamo Moseseko ba:gala Elayako iba:te uluhukuti Ya:sukuba: tabo ba:bo ga:lutiya:.

5 Ba:ba tetelo Pitate Ya:sutamo na:goiya:, "Iya:tulamedawa, ale ba:malo da:pola:nama:, kalakala konomola. Wadiyala a mimiya netewa-kapiya ketemotema:nema:, eta amia:nola, eta Mosesekonola, eta Elayakonola."

6 Ba: hibila, ta:matapa:te konomamo toletlehutiya:, ba:bema: Pitate ukui hidamo emalagidoloheno ba:be tabo ba: dito goiya:.

7 Ba:bene hawaii pete ibi da:patulatelya:, tabote hawaii ipuwane ba:ma ka:na piya:, "Ba:moe naeno kapiya Gudunomola, na ebetamo na:kalakalutamo. La: ebena tabo nulia:la:!"

8 Huiyatiya ba:ba tetelo iba:te hopo tiyonomo umihote Moseseko Elayako ibi gala kulamiya:ha:, Ya:suku kapiyate iba:go ba:bolo la:nuya:.

9 Ba:bene iba:te haka hununi ba pepalaga Ya:suti ibi na:pegoelamiya:, "La:le kebe komo kumioma, ba:be komo ba:ma tetelo komopi akakiyalama:la:, huiyatiya na Tawakalubino Naniwiti hoene gala da:kamahigamo, la: tawakalubi ba:bo kokiyalamema:nemata."

10 Ba:bema: iba:te ba:be komo tepo ipuwamo ihatiya:, huiyatiya hoene mahiga komoeno ipuwa ibi ipuwalo ga:lutiya:.

11 Ba:bene iba:te Ya:suku nalatediya:, "Bada mabuma: Godokono Tutumu iya:tulamepa:te da:ga:lanaka, Elayate dopamo pete, ebena gala hapuni Kelisote kopema:ne?"

12 Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "Hibila, Elayako dopamo pete hiliyonomo komokomo kopetuputupuilamema:ne. Huiyatiya Godokono Bukalo eta tabo ba:ma ka:na ba:kaitana, Tawakalubino Naniwi temeteme hiliyonomo kuwatema:ne ba:gala tawakaluba:te ebe ubiha:ma: keda:hama:na:. Ba:moe taboeno ipuwama: la:eno ukui keba ka:na ka:pola:na?"

(9:12 - Ma:l 4:5; Ohale 22:1-18; Ais 53:3)

13 Na la:tamo na:goemo, Elayako tawakaluba:tamo ya:lo a:pi□ huiyatiya iba:te ibino ubilo koko kuba ebetamo ododilinakuya:, Godote ebena Bukalo dopamo da:goiya: ba:ba ka:na."

(9:13 - Ma:t 11:14)

Ya:suti Kuba Gobogobagoeno Kuhi Da:hiduimiya:

Ma:t 17:14-21; Luk 9:37-43a

14 Ba:bene iba:te komo ta:matapa:tamo pikuliti, tawakalubi hiliyonomate iba:go ba pola:na ba:bo pulamiya:. Ba:ba tetelo Godokono Tutumu iya:tulamepa:te Ya:suku ta:matapa:go ba olowabelethuita,

15 huiyatiya tawakaluba:te Ya:suku dumiya: iba:te konomamo la:wa:halo ebetamo pulila:hate nolata tabo ba:bo nega:luya:.

16 Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapi nalateda:liya:, "Mabu keka: la: ba:moi dubago dolowabelethuitama?"

17 Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomo ipuwalo eta lumagiti Ya:sukunu tabo ba huiya na:goiya:, "Iya:tulamedawa, na naeno gudu ama:tamo a:magaha:kamo mabu ebe kuba gobogobote anagalimihona, ba:bema: ebe tabo olamagi modoboha:.

18 Keba tetelo kuba gobogobote ebe gala da:kanagalimihomene hopamo kopena:da:nama:ne, ba:bene ebete lalo ba ikilame paguti ebenu tabo ipuwane pikulimiti, ebenu apete kodakodanomoma: ba:bo keda:ma:ne. Nale ama: ta:matapi a:goelama:kamo iba:te kuba gobogobo koemema:, huiyatiya iba:godolo helo puliyala."

19 Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "A:iye, la: hibima: midiha: tawakalubilata! La:le natamo menemene bikanamenamata, ba:bema: na ubihinola la:go tete ga:ga:lo emedena! La: kuhi natamo na:magaha:la:!"

20 Ba:bene iba:te ba:be kuhi Ya:sutamo da:magatuya:, kuba gobogobote Ya:suku umiti kuhi ba:bo anagalimihuya:. Kuhiti hakamo gate ewageleholo ba miwa:digahuta ebenu tabone paguti pikulimitiya:.

21 Ba:ba tetelo Ya:suti kuhino nabiwi nalatediya:, "Ebe ba:moe komo kebako tetelo ka:tupuimi?"

Ebete na:huiyuya:, "Gudu deha:poto tetelo tupuimi.

22 Hiliyonomo tetelo kuba gobogobote ebe koa:mo ba:da:na, ba:gala beyamo ba:da:na, ba:ba ka:na ewagelena ebe kanakapumima:. Ba:bema: amia:no helo modobola:ka: a kowalubima:? Helote modobolo ditama:na, a malemalea:telo ebe nowaluba:."

23 Ya:suti ebetamo na:goiya:, "Mabu keka: ama:le naeno helo komoma: da:kiyanama:? Ba:moe komo naeno komoha:, ba: amia:no komola! Wadiyala ama: Godoko hibima: na:mida:, ba:bene ama:godolo helo bitanamene hiliyonomo komokomo ododilima:." *(9:23 - Ma:t 21:21; Mak 11:23)*

24 Ba:ba tetenomolo kuhino nabiwiti konomamo na:goiya:, "Na hibima: na:miditamo huiyatiya naeno hibima: midi komo deha:potola. Na:koiminama:!"

25 Ba:bene komo tawakalubi hiliyonomate ba pelamenape, Ya:suti ibi ulamete kuba gobogobo kiyahamelo na:goiya:, "Taboha:dawa ba:gala galo duhumi gobogobo, nale ama: bikiyahamemata, ebegodone uluhukuti na:toa! Gala ebetamo akapopegala:!"

26 Ba:ba tetelo kuba gobogobote ibulu goewatalo kuhi hakamo a:da:nate, ba:bene kuhiti kubanomamo ewageleholo kuba gobogobote ebegodone duluhukuya:, ebete hoemo ba:bo kapitanuya:. Ba:be mabuma: komopa:te na:ga:luya:, "Ebe a:hoe,"

(9:26 - Mak 1:26)

27 huiyatiya Ya:suti ebe kokotamo lawete dadipatiya: ebe ba:bo mahiguya:.

28 Ba:bene Ya:suti genama guamo da:na:pa:guya:, komo tawakaluba:te pola:naha: tetelo ebe ta:matapa:te ebe nalatediya:, "Mabu keka: ale kuba gobogobo oemema: kamodobakaha:?"

29 Ebete ibino tabo ba huiya na:goiya:, "Pote ebenu emede ipuwalo Godokoba: tabo da:ga:lanaka, ebe kapiyate ba:mako kuba gobogobo koemema:ne."

Ya:suti Ebenu Hoe Komoma: Gala Da:kagoiya:

Ma:t 17:22-23; Luk 9:43b-45

30 Ba:bene iba:te ba:be haba miya:pate Ga:lili hopodo ba petolame, Ya:suku ubihinola ebete kebolo ka:lutiya: tawakaluba:te iya:tawaha,

(9:30 - Yon 7:1)

31 mabu ebete ebe ta:matapi komo hiya:hiya: komokomo biya:tulamitiya:. Ebete ibi iya:tulamelo na:goiya:, "Godote Tawakalubino Naniwi kuba tawakalubino kokotamo kihatema:ne, ba:bene iba:te ebe kanakapumima:na:, huiyatiya ebete netewa-kapiya hegelalo hoene gala kakamahigama:ne."

(9:31 - Mak 8:31; 10:32-34)

32 Huiyatiya Ya:suti da:goiya: ebe ta:matapa:te ba:be taboeno ipuwa hidamo kemalagidolutiya:ha:, ba:bema: iba:te ba:moe komoma: Ya:suku alateda:ma: na:toletolehutiya:.

(9:32 - Luk 9:45)

Kodawama: Pote Na:keda:mene

Ma:t 18:1-5; Luk 9:46-48

33 Ba:bene iba:te Kapeniyama habamo da:pelamiya:, Ya:suti genama guamo nodolote ebe ta:matapi ba:bo nalateda:liya:, "Gabo tetelo la: bada mabuma: ka:ga:lutakama?"

34 Iba:te tabo kahuiyuya:ha: mabu iba:te ibi ipuwalo pote koma: eda:ma: a:polowabeletehuiya:.

35 Ba:be mabuma: Ya:suti emedete ebene 12 ta:matapi ebetamo ka:lamiti iba:tamo na:goiya:, "Kebe lumagiti koma: eda:ma: ubi dihatemene, ebete ebe ha:kiya galanomoma: miditi komopino huiyaha: okodawama: neda:mene."

(9:35 - Luk 22:24; Ma:t 20:25-27; Mak 10:43-44)

36 Ba:bene Ya:suti gudu deha:poto lawete ibi tetenomamo adipiti, ebe kokotamo ba a:ga:da:mida iba:tamo na:goiya:,

37 "Kebe lumagiti naeno mahilamo ba:mako gudu deha:poto kalakalago dowalubina ebete na bowalubinina, ba:gala kebe lumagiti na dowalubinina ebete na kapiya kowalubinina: ebete na Oenamedawa Godoko atumu na:kowalubina."

(9:37 - Ma:t 10:40)

Ago Alaholoha:dawa Ebete A Owalubidawama: Eda:na

Luk 9:49-50

38 Ba:bene Yonete Ya:sutamo na:goiya:, "Iya:tulamedawa, ale eta dubu umima: ebete amia:no mahilamo kuba gobogobo doelamiti, huiyatiya ale ebe a:kiyahamima: ba:be komo kekelamema: mabu ebe aeno kapiyuimi lumagihana:."

39 Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "La:le ebe akaduhima:la:. Kebe lumagiti naeno mahilamo hanohano komo dododimini, ba:be lumagiti tote naeno komoma: kuba tabo a:kanolamaga:mene,

40 mabu hibila, kebe lumagiti ago alaholohoha:dawama: deda:na, ebete ba: a bowalubina.

(9:40 - Ma:t 12:30; Luk 11:23)

41 Nale la:tamo hibi tabo begoemo, la:le na Kelisokono tawakalubima: deda:hanama, ba:be mabuma: etate beya la:tamo dikalamemena:, ebete Godogodone da:lawemene ba:be hido huiyate a:kalatida:mene."

(9:41 - Ma:t 10:42)

Kuba Gabamo Emogabuimi Komo

Ma:t 18:6-9; Luk 17:1-2

42 Ba:bene Ya:suti gala na:kagoiya:, "Deha:poto guduti na hibima: ba midinina, kebe lumagiti ebe kuba gabamo demogabuimina, wadiyala tawakaluba:te ebe lawete ebene kokoba:mo konomo nakola ma:homete kehaha: kolomamo na:da:namena:, ebete atu kuba komo eta gudutamo ododikapoma:.

43 Ba:gala amia:no kokotote ama: kuba gabamo demogabuimina, nitamida! Wadiyala ama:le kapiya kokotago Godokono Ka:ka: Habamo na:pa:ga, kubala kokoto netewago Koe Habamo to. Ba: hibila, ba:be habalo koete itana tetelo na:woena,

(9:43 - Ma:t 5:30)

44 ba:bolo tawakalubino ha:laha ape da:nalenaka ba:bi la:ga:te a:kaha:lahala:, ba:gala koete a:kaha:gale.□

45 Ba:gala amia:no natote ama: kuba gabamo demogabuimina, nitamida! Wadiyala ama:le kapiya natago Godokono Ka:ka: Habamo na:pa:ga, kubala nato netewago Godote ama: Koe Habamo na:da:na.

46 Ba:bolo tawakalubino ha:laha ape da:nalenaka ba:bi la:ga:te a:kaha:lahala:, ba:gala

koete a:kaha:gale.

47 Ba:gala amia:no baiditi ama: kuba gabamo demogabuimina, na:magubuta:! Wadiyala ama:le kapiya baida:go Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be habamo na:pa:ga, kubala baidi netewago Godote ama: Koe Habamo na:da:na.

(9:47 - Ma:t 5:29)

48 Ba:bolo tawakalubino ha:laha ape da:nalenaka ba:bi la:ga:te ba:pola:na, a:kaha:lahala:, ba:gala koete a:kaha:gale."

(9:48 - Ais 66:24)

49 Ba:bene Ya:suti eta tabo ba:ma ka:na kagoiya:, "Tawakaluba:te solo baa:mo keba ka:na ka:miya:tenaka, Godote tawakalubi hiliyonomoeno emede komamo ebena koe ba:ba ka:na kopemiya:telamema:ne.

50 "Solo hidonomola, huiyatiya eta lumagino solo golate daltidimini, ama:le gala soloma: a:kamida:mena:ta. Ba:bema: Godokono solote la:eno kapiyuimi ipuwalo nitanamene, iyo, wadiyala etate eta malemaletelo ba:ba ka:na nemedeniya:la:."□

(9:50 - Ma:t 5:13; Luk 14:34)

10

Kamena Ibuki Komo

Ma:t 19:1-12; Luk 16:18

1 Ba:bene Ya:suti Ga:lili hopo miya:pate Yudiya hopodo petote Yodane Tuli hapuamo dito nuluhukuya:. Ba:ba tetelo tawakalubi hiliyonomate ebetamo gala da:kapelamiya:, ba:bene ebete ibi gala na:kiya:tulamiya: mabu ebena ododi komo ba: ba:ma ka:nala.

2 Ba:bene komo Pa:lisi kapiyuimipa:te pelamete, Ya:suku kuba gabamo kopemogabuimima: ebe na:palatediya:, "Dubuti ebena kamena dibukimini, Godokono Tutumu Tabo ba:kadikamidalemene?"

3 Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya:, "Mosesete la: bada tutumu tabo ka:goelamitiya:la?"

4 Iba:te na:ga:luya:, "Dubuti ebena kamena ibukima: Mosesete gabo atamo ba:ma ka:na hiduimiya:, dubuti ebena ubi dihatemene, ebete kamena ibuki pepa ododiti ebetamo dito kikamema:ne."

(10:4 - Tutumu 24:1-4; Ma:t 5:31)

5 Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "Mabu la:eno tepo ipuwa kodakodahibinomola, Mosesete kamena ibuki tabo Godokono Bukamo ba:bema: ihatiya:.

6 Huiyatiya numa:la:, dopamo Godote ba:moe hopo dododiya:, ba:ba tetelo ebete dubu kamena bododiliya:.

(10:6 - T Mabu 1:27; 5:2)

7 Ba:moe mabuma: dubuti ebena nabiwi ba:gala menoko miya:palete ebena kamenago kapiya bahilo kemedema:na:,

(10:7-8 - T Mabu 2:24; Epe 5:31-33)

8 ba:bene ibi netewapa:te kapiyama: eda:te gala hiya:ma: a:keda:mena:, iyo, ba:ba tetelo ibi ba: kapiyanomola.

9 Numa:la:, Godote ibi netewapi kapiyama: a:midiliya:, ba:bema: lumagiti ibi hiya:ma: midili wadiyaha:."

10 Galane genama gulu Ya:suku ta:matapa:te ba:be taboeno ipuwama: ebe da:nalatediya:,

11 ebete iba:tamo ba:ma ka:na goiya:, "Kebe lumagiti ebena kamena ibukiti eta kamena da:lawemene, ebete Godokono holoholo hapulu ba:be kamena pilolo kolawema:ne,

(10:11 - Ma:t 5:32)

12 ba:gala kebe kamenate ebena dubu ibukiti eta dubu da:lawemene, ebete ba:be dubu atumu pilolo kolawema:ne."

Ya:suti Guguda:tamo Kokoto Demowatilamiya:

Ma:t 19:13-15; Luk 18:15-17

13 Ba:bene komo tawakaluba:te ibino gugudi Ya:sutamo na:magataliya:, ebete iba:tamo kokoto ba emowatilame Godoko kogoemema: ebete ibi hidamo kowalubilinama:. Huiyatiya

ebe ta:matapa:te ba:bi tawakalubi ba kiyahalame ibi da:duhilamiya:,
 14 Ya:suti ibino ododi komo umiti iba:tamo maubalo na:goiya:, "Gugudi natamo pelame wadiyala. Akaduhilama:la:, mabu ba:mako tawakaluba:te Godote Ko Gawadalagima: deda:na ba:be habamo kona:pa:la:hama:na:.

15 Na la:tamo hibi tabo begoemo, kebe lumagiti gudu deha:poto huiyamo aeno Ko Gawadalagi Godoko laweheno, ba:be lumagiti ebena Kalakala Habamo a:kana:pa:gamene."

(10:15 - Ma:t 18:3)

16 Ba:bene Ya:suti guguda:tamo kokoto ba emowatilame Godoko ba:bo goemiya:, ebete ibi hidamo kowalubilinama:.

Ilina Dogodogo Dubuti Ya:sutamo Da:piya:

Ma:t 19:16-30; Luk 18:18-30

17 Ba:bene Ya:suti mahigate gabodo ba tuta, eta dubuti ebetamo nipuligate pupamo nemedete ebe na:goemiya:, "Hido Iya:tulamedawa, na bada komo ododiti wibo: ka:ka: ebo na:ka:lawemo?"

18 Ya:suti ebetamo na:goiya:, "Ama:le na hidodawama: badama: ka:ka:nama:wa? Eta hidodawa puliyala, Godoko kapiyate hidodawala.

19 Ama: Godokono Tutumu Tabo iya:tawala. Lumagi akanakapuma:la:, eta lumagino kamena pilolo akalawa:la:, ilina pilolo akuwata:la:, eta lumagino komoma: ha:da tabo akolamaga:la:, lumagino ilina ha:da gabodo akuwata:la:, ba:gala amia:no nabiwi menoko ibino tabamo na:papamiwatanakuya:."

(10:19 - Ikuli 20:12-17; Tutumu 5:16-20)

20 Huiyatiya ebete Ya:sutamo na:goiya:, "Iya:tulamedawa, na deha:poto tetene tupuimiti ba:moi hiliyonomo tutumu kodakodalo uwatete eta kapiya kadikanaliya:ha:."

21 Ba:bene Ya:suti ebe uminate malemaletelo ebe na:goemiya:, "Kapiya komote ama:godolo kamodobonaha:. Wadiyala ama: tote, komopa:te amia:no ilina hiliyonomo mana:mo uwatehomete, ama:le ba:bi mani awaepa:tamo dito na:nikalamehola:. Ba:ba tetelo ama: gala kapete na na:ta:maheniya:, ba:bene amia:no ilina hiliyonomate Godokono Hunu Habalo konepola:nama:na:."

22 Ebete ba:be taboma: dopo menemenenomoma: eda:te tepo menemena:go dito tuya:, mabu ebe ilina dogodogodawanomola.

23 Ba:bema: Ya:suti ebe ta:matapi ulameholelo na:goelamiya:, "Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ilina hiliyonomagopa:te ba:be habamo na:pa:la:hama: kodakodanomola!"

24 Ba:ba tetelo ebe ta:matapa:te ebena taboma: na:hanohanohutiya:, ba:bene Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya:, "Naeno ekaka:la:, Godote Ko Gawadalagima: deda:na, tawakaluba:te ba:be habamo na:pa:la:hama: kodakodanomola!"

25 Numa:la:, ka:molo-goete□ kaliko akohomehoeno ola gugudu nilupiga kodakodama: eda:na, gabohenola. Ba: atumu ilina hiliyonomagodawate Godokono Ko Gawadalagi habamo na:pa:ga kodakodanomola, gabote hibinomolo a:kitanamene."

26 Ba:bene iba:te konomamo la:wa:hate ibi ha:kiya ibi ipuwalo na:ga:lutiya:, "Ya:suti da:goe ba:be tabote hibima: deda:na, puya:te modobola:ka: Godote ibino ka:ka: mula:lendamema:?"

27 Ya:suti ibi ulamenate na:goiya:, "Tawakaluba:te ha:kiya ibino ka:ka: mula:le modoboha:, huiyatiya Godoko kapiyate modobola mabu ebegodolo helo bitana hiliyonomo komokomo ododilima:."

28 Ba:bene Pitate Ya:sutamo na:goiya:, "Ama: numa:, a ilina hiliyonomo miya:palete ama: na:ta:mahenata."

29 Ya:suti iba:tamo gala na:kagoiya:, "Na la:tamo hibi tabo begoemo, kebe lumagiti ebena genama, o ebena nani nanikokubi ekaki, o ebena menokobi nabi gugudi ba:gala ebena hopo, ebete na mabuma: ba:gala Godokono Hido Tabo olamagima: ba:bi komo da:miya:palemene,

30 ebete ba:ma tetelo hiliyonomo genama, nani, nanikokubi, ekaki, menokobi, gugudi,

ba:gala hopo konomo gala kakuwatema:ne. Ba:gala atu tetelo tawakaluba:te temeteme komo ebetamo kikamehoma:na:, huiyatiya galane nale ebetamo wiboha: ka:ka:kikamema:nemo.

31 Iyo, ba: hibila, ka:lo dopopi hiliyonomo da:pola:na, iba:te galane galapima:keda:hama:na:, ba:gala ka:lo galapi da:pola:na, iba:te galane dopopima:keda:hama:na:."

(10:31 - Ma:t 20:16; Luk 13:30)

Ya:suti Ebedo Hoe Komoma: Gala Da:kagoiya:

Ma:t 20:17-19; Luk 18:31-34

32 Ba:bene Ya:suti ebe ta:matapa:go Yelusalema ko habamo ba tolamita, ebete ibi dopalamete tutiya:. Ba:ba tetelo ebe ta:matapa:te ukui bilibilinomoma: eda:hutiya:, ba:gala kebe tawakaluba:te ibino gala hapuni da:pelamitiya: iba:te atumu na:katoletolehutiya:. Ba:bene Ya:suti ebedo 12 ta:matapi uwatete, ebetamo da:pikulimina: ba:bi temeteme komoma: ibi ba iya:tulame na:goiya:,

(10:32-34 - Mak 8:31; 9:31)

33 "La: nuliala:, a Yelusalemamo tolamitama:. Ba:bolo Godote Tawakalubino Naniwi tawakaluba:tamo kikalamema:ne, ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, iba:te ebe anakapumima: ga:late Yuha:pa:tamo ba:bo kikalamema:na:."

34 Ba:bene ba:ba:te ebe iya:da:tete, ebetamo kowe mehohote, giya:pa:pa:mo ebe a:na:miga:titi kanakapumima:na:, huiyatiya ebete netewa-kapiya hegelalo hoene gala kakamahigama:ne."

Ya:imesiko Ba:gala Yoneko Iba:te Kuba Ukuia:mo Ya:suku Eta Komoma: Da:ga:lamiya:

Ma:t 20:22-28

35 Ba:bene Sebedikono gugudi Ya:imesiko ba:gala Yoneko iba:te pete Ya:sutamo na:pega:luya:, "Iya:tulamedawa, a ubila ale ama: bada komoma: da:ga:lamemena:, nika:miya:."

36 Ya:suti ibi na:goelamiya:, "La: bada komo ubila:ka: nale la:tamo ikalamema:?"

37 Iba:te tabo ba huiya na:ga:luya:, "Ama:le Ko Gawadalagima: deda:mena:, a ubila ama:le da:goemena: etate amia:no tu hapulu ba:gala etate pele hapulu amia:no konomo alo ipuwalo kolumutitama:."

38 Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "La:le na hido ukuia:mo kaga:lanamitaha:. La: modobola:ka: nale da:nimo ba:be temeteme kalila:mo niho? La: modobola:ka: Godote na hoe komamo dadunatenemene ba:be komamo la: wadulatele?"

(10:38 - Mak 14:36; Luk 12:50)

39 Iba:te na:ga:luya:, "A modobola:."

Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "Ba:moe komo ba: hibila, nale da:nimo galane tetelo la: ba: atumu ba:be kalila:mo nihote temeteme bulihonakomata, ba:gala Godote na dadunatenemene ba:be hoe komamo la: kowadulatelema:na:ta."

(10:39 - Oel 12:2; Haw 1:9)

40 Huiyatiya naeno tu hapuamo ba:gala pele hapuamo ahidi komoma: nale a:kagaa:mo. Godote puya:tamo da:hiduilamiya: ba:binomate ba:bolo kopola:nama:na:, iyo, ba:moe komoma: ebete ha:kiya kogoema:ne."

41 Ba:bene komo ta:ni Ya:suku ta:matapa:te ba:be komo uliti, Ya:imesiko ba:gala Yoneko iba:tamo na:maubahalitiya:,"

42 huiyatiya Ya:suti ibi hiliyonomo ebetamo ka:lamiti ibi na:goelamiya:, "La: iya:tawahala, Godoko hibima: midiha:pino koko dubate ibi ha:kiya ibi ba wadiya:paa:latele komo tawakalubi heloamo kiyahalamanaka, iba:te ibino ubi komamo kopapamila:halenama:."

(10:42 - Luk 22:25-26)

43 Huiyatiya la: ba:bakopima: a:keda:hamata. Kebe lumagiti la:eno koma: eda: ubi dihatemene, ebete la:eno huiyaha: okodawama: neda:mene,

(10:43 - Ma:t 23:11; Mak 9:35)

44 ba:gala kebe lumagiti dopoma: eda: ubi dihatemene, ebete la: hiliyonomoeno du genamoeno okodawama: neda:mene, iyo, ebe ha:kiya ebe hoponomamo ihatenomo nihata:mene."

45 Numa:la:, Tawakalubino Naniwiti da:piya:, ebe ubihinola ba:moe hopo tawakaluba:te ebetamo huiyaha: okopima: eda:ha, huiyatiya ebete na:piya: tawakaluba:tamo huiyaha: okodawama: kopeda:ma:, ba:gala ebena ka:ka: gobogobamo ihatete ebena hoe huiyate komo hiliyonomo tawakalubi Saitanakono du genamane dito kuluhukulatelema:."

Ya:suti Batimiyasikono Baidi Da:hiduilamiya:

Ma:t 20:29-34; Luk 18:35-43

46 Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapa:go Yeliko ko habamo pelamete, ba:bene iba:te komo tawakalubi hiliyonomago kapimilo ba:be habane ikuliti ba tolame, Timiyasikono gudu Batimiyasiko baidi tamiho dubula, ebete gabo tamelo ba luta komo tawakalubi manima: ba:bo toelameholitiya:.

47 Ba:bene ebete Nasaletenapi Ya:sukunu pe komo uliti ibulunomamo na:goiya:, "Ya:su, Da:ibidikono Hogo! Ama: na na:malemalenatena:!"

48 Ba:ba tetelo komo hiliyonomo tawakaluba:te ebe kiyahamelo na:duhimiya: ebete tatabalo kolutama:, huiyatiya ebete gala ibulunomamo na:kagoiya:, "Da:ibidikono Hogo! Ama: na na:malemalenatena:!"

49 Ba:bene Ya:suti ba:bamo utiti na:goiya:, "La: ebe mamo na:ka:ma:la:." Ba:bene iba:te ba:be baidi tamiho dubu ba ka:mi ebetamo na:ga:luya:, "Na:kalakala, ebete ama: beka:mitata! Na:mahiga!"

50 Ba:ba tetelo ebete ebena atuino kaliko tama:mo a:da:nate, tiyonomo mahigate Ya:sutamo ba:bo piya:.

51 Ba:bene Ya:suti ebe nalatediya:, "Ama: bada ubi kihatiuta nale ama:tamo kododima:?" Baidi tamiho dubuti na:goiya:, "Iya:tulamedawa, na ubila ilina hidamo kulamema:."

52 Ya:suti ebe na:goemiya:, "Ama: na:toa. Amia:no hibima: midi komote ama: a:hiduima:ta," ba:bema: hibila, ba:ba tetenomolo ebena baidi da:hidohidohuya:, ebete ba:be gabodo Ya:suku ba:bo ta:matuya:.
(10:52 - Mak 5:34)

11

Ya:suti Yelusalema Ko Habamo Da:na:pa:guya:

Ma:t 21:1-11; Luk 19:28-40; Yon 12:12-19

1 Ba:bene iba:te Yelusalema ko haba tama:mo ba pelame, Betapa:gi haba ba:gala Betani haba tamedo tolamete Olibi Kehakeha Hunu Hakamo ba:bo nikuliya:. Ba:ba tetelo Ya:suti ebe ta:matapi netewa dopamo ba oelame

2 ibi na:goelamiya:, "La: ba:be tatali habamo tote, ba:be habamo ba nuluhuku donoki-goe deha:poto hala:mo ma:home konuma:digama:nemata, lumagiti dopamo ebe hunamo kemediya:ha:. Wadiyala la:le hale pahamiti na:magahiya:la:.

3 Etate la:tamo da:goemene, 'La: ba:moe komo badama: kododitama?' la: huiyatiya ba:ma ka:na na:ga:luya:la:, 'Kodawate donoki-goe ubila, ebete gala tiyonomo kakapoemema:ne.' "

4 Ba:bene iba:te tote, gabolo donoki-goe deha:poto gigiho tamelo ma:home numiti hale ba:bo nepahamiya:.

5 Ba:bema: puya:te ba:bolo da:pola:nuya: iba:te ibi nalateda:liya:, "La: hale bada mabuma: ka:pahamiutama?"

6 Ba:bene Ya:suti ibi netewapa:tamo dopamo kebe tabo ka:goiya:, iba:te ba:be atu tabo ibi da:kiyalamiya: ba:bi tawakaluba:te ibi dito miya:paliya:.

7 Ba:bene iba:te ba:be donoki-goe deha:poto Ya:sutamo magahete, ibino watuino kaliko donoki-goe hunamo miya:temete, Ya:suti ba:bi kaliko hunamo ba:bo emediya:.

8 Ba:ba tetelo komo hiliyonomo tawakaluba:te ibino ga:ga:ga: kaliko pipikulamete gabamo apohohago tolamiya:, ba:gala komopa:te gabo tametamene ele iya:hiliti gabamo atumu kamiya:tehlenatuya:.

9 Ba:bene puya:te da:dopuya: ba:gala Ya:sukunu gala hapuni da:pelamitiya:, ibi hiliyonomate ibulunomamo na:ga:lutiya:,

"Godoko nadipata:la:!

Godoko, amia:no mahilago da:pita,

wadiyala ama: ba:be lumagi na:koimiya:!
(11:9 - Ohale 118:25-26)

10 Iyo, aeno iniwa nabiji Da:ibidikono hogote Ko Gawadalagima: deda:na,
wadiyala ama:le ebe na:koimiya:!
O tawakaluba:la:, la: Godoko milimiholo hunamo nadipata:la:!"

11 Ba:ba tetelo Ya:suti Yelusalema ko habamo na:pa:gate, Godoko Adikumino Hiya:
Genamamo nodolote ilina hiliyonomo ulamehola:go ba:bo petuya:, ba:bene
da:gapogapohoniya: ebete Betani habamo gala na:katoniya: ebeno 12 ta:matapa:go.

Ya:suti Gao Noloha: Anahu Keha¹ □ Dumiya:
Ma:t 21:18-19

12 Eta hegelalo iba:te Betanini gala da:kapelamitiya:, gabo tetelo Ya:suku baa: kape
komo ba piya:tawa,
13 ebete anahu keha pahagoeno muhulamo pumiti, gao oholema: ba:bamo dito tuya:.
Huiyatiya ebete ba:bamo da:nuluhukuya: pahanomuya nulamiya:, mabu ba:be tete anahu
gao kehoeno noloho teteha:,
(11:13 - Luk 13:6)

14 ba:bema: ebete ba:be anahu kehatamo na:goiya:, "Emedena emedena tetelo
tawakaluba:te ama:godone gao a:kanahanakamena:!"
Ba:be tabo ebe ta:matapa:te uliya:.

Ya:suti Godoko Adikumino Hiya: Genama Da:hiduimiya:
Ma:t 21:12-17; Luk 19:45-48; Yon 2:13-22

15 Ba:bene iba:te Yelusalemamo nikuliti Godoko Adikumino Hiya: Genamamo tolamete,
ba:be genamalo Ya:suti ilina kolowamipi nulamete gobogobamo helonomamo
neta:malateliya:, ba:gala ebete mani oweheta:midahalepino patapata gimai kolowamipino
ahidi patapatago ba:bo nohoba:midahalelamiya:.

16 Ba:gala Yelusalemana:te ibino ilina hapuhapuni da:wadahanakui, iba:te ba:bi ilinago
Godokono Genamoeno kala ipuwado palehawaminanakui hapudu da:nikulinakui, Ya:suti ibi
ba:be mabuma: duhilamiya:.

17 Ba:ba tetelo ebete tawakalubi ba iya:tulame na:goiya:, "Ba: hibila, Godokono Bukalo
tabo ba:ma ka:na bitana, 'Naeno Genama hiliyonomo hiya:hiya: hopo tawakaluba:te
Godoko Adikumi Genamama: koga:lama:na:, la:le huiyatiya pilo tawakalubino genamama:
a:midimata!' "
(11:17 - Ais 56:7; Yel 7:11)

18 Ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godokono Tutumu
iya:tulamepi, iba:te ba:be tabo uliti Ya:suku anakapumima: gabo bohowaditiya:, huiyatiya
iba:te ebe na:tolemitiya: mabu hiliyonomo tawakaluba:te ebeno iya:tulame komoma:
hanohanoholo na:kalakalahutiya:.
(11:18 - Mak 14:1)

19 Ba:bene da:gapogapohoniya: Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi ba:be ko habane gala
na:kikuliniya:.

Ya:suku Ta:matapa:te Anahu Keha Kaloloma: Eda: Dumiya:
Ma:t 21:20-22

20 Eta hegela duiduiyanomolo iba:te ko habamo gala ba kapelamita, anahu kehate hahane
tupuimiti apa:mo puluhuku kaloloma: eda: ba:bo pumiya:.

21 Ba:bene Ya:suti dopamo bada komo kododiya:, Pitate ba:be komo emalagidolote
Ya:sutamona:goiya:, "Iya:tulamedawa, numa:! Ama:le da:kiyahami ba:be anahu kehate
kaloloma: edi!"

22 Ya:suti huiyatiya iba:tamo na:goiya:, "La: Godoko hibima: na:mida:la:.

23 Na la:tamo hibi tabo begoemo, kebe lumagiti hibima: midilo ba:moe hakatamo ba:ma
ka:na da:goemene, 'Ama: kehaha: kolomamo na:toatepa!' ba:bene ebete tepo ipuwalo
ukui netewama: eda:heno, ba:be komote uluhukuma: hibima: da:midimini, ebete ba:be
komo hibilo kumima:ne.
(11:23 - Ma:t 17:20)

24 Ba:bema: nale la: na:goelamemata, la: bada komoma: Godoko da:toemehoma, la: ba:be komo ya:lo lawema: ga:lalo hibima: na:mida:la:, ba:bene la: ba:be komo hibilo kolawema:nemata.

(11:24 - Ma:t 7:7)

25 Ba:gala keba tetelo la:le mahila:hate Godotamo toetoe tabo dolamagimima, ba:bene eta lumagitamo mauba komote ditanamene, la: ba:be lumagino kuba egebolemete nadodoholemiya:la:, ba:bene la:eno Hunu Haboeno Nabiwiti la:eno kuba egebolelamete atumu kakadodoholelamema:na:ta.

(11:25 - Ma:t 6:14-15)

26 Huiyatiya la: tawakalubino kuba egebolelamete adodoholelameheno, la:eno Hunu Haboeno Nabiwiti la:eno kuba egebolelamete a:kadodoholelama:mena:ta."¹¹

Yu Watowatopa:te Ya:sukunu Helo Mabuma: Ebe Dalatediya:

Ma:t 21:23-27; Luk 20:1-8

27 Ba:ba tetelo Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi Yelusalema ko habamo gala na:kapikuliya:. Ba:bene ebete Godoko Adikumino Hiya: Genamalo ba nepata:, Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu, iba:te ebetamo pelamete

28 ebe ba:ma ka:na palatediya:, "Ama: ba:moi komo pokono heloamo kododiliona? Ba:gala ba:moe helo pote kikameti, ama:le ba:moi komo kododilinama:?"

29 Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "Nale kapiya komoma: la: kalateda:lema:nemata. La:le na huiya tabo hidamo da:ga:lanamema, ba:bene nale ba:moi komo pokono heloamo kododilinamo, ba:be komo nale la: ba:bo kokiyalamema:nemata.

30 Naeno alateda: tabo ma kumu bitana la:tamo, Yonete tawakalubi beyamo da:wadulatenakui, ba:be helo ebetamo pote kikami, Godotela:ka: o eta lumagitila:ka:?"

31 Ba:bema: ibi ha:kiya ibi ipuwalo olowabeletihuiilo na:ga:luya:, "Ale da:ga:lama: Godote Yonetamo helo ikami, ebete kogoema:ne, 'Mabu keka: la:le ebena tabo hibima: kamidiha:?"

32 ba:gala a modoboaha: ebe ba:ma ka:na ga:lame, hopo lumagiti Yonetamo helo ikami." Iba:te tawakalubino mauba komoma: toletoleholo tabo ba:ba ka:na ga:luya:, mabu ibi iya:tawahala tawakalubi hiliyonomate Yoneko Godokono hibi ukui hawakalimidawama: ga:lane.

33 Ba:bema: iba:te ibino tepo ipuwoeno ukui ugumuililo Ya:sutamo na:ga:luya:, "Yonekono helo mabu a iya:tawaha:."

Ba:ba tetelo Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "Ba:bema: nale la: atumu a:kakiyalama:mata nale ba:moi komo pokono heloamo dododilinamo."

12

Tupina Gao Pali Lawamepino Iya:tulame Uwi

Ma:t 21:33-46; Luk 20:9-19

1 Ba:bene Ya:suti eta uwi tabamo ibi ba:ma ka:na iya:tulamiya:, "Dubuti pali ododiti tupina gao keha ba:bo amihui, ba:be gaoeno mahilo ba: gala:ipi gaola. Ba:bene amiho komote da:wibui, ebete kala imiti, gao ihi adilutihono nakola bobo aligiti, pali lawamepino hunu mimiya ba:bo eti. Ba:ba tetelo ba:be dubuti ebena pali komo lawamepi dubatamo dito miya:pui, iba:te ba:bolo oko ba owatina ba:be pali hidamo umilo ebena gao kuwateholemenakoma:, ba:bene ebete muhulu hopamo ba: dito tui.

(12:1 - Ais 5:1-2)

2 "Ba:bene gao tapiho tete da:pi ebete pali lawamepa:tamo huiyaha: okodawa na:poemi, ebete iba:godone gaoeno mani ipuwane ebena namutudawoeno komo kopelawema:,"

3 huiyatiya iba:te ebe lawete kukamo anagalimihote ilinaheno dito noemiya:.

4 Ba:bene pali namutudawate eta huiyaha: okodawa gala da:kapoemi, huiyatiya iba:te ebe watolo ba anagalimiho ebe hilopo ikamete atumu dito koemiya:.

5 Ba:bene ebete gala eta huiyaha: okodawa da:kapoemi iba:te ebe anakapumiya:.

Ba:bene komo huiyaha: okopi hiliyonomate da:pelami, iba:te ba: atumu komo alukuliti dito oelamiya:, huiyatiya iba:te komo anakapulamiya:.

6 "Ba:bene namutudawagodolo eta kapiya nemedenami, ba:be gudu ebete konomamo emalagidolonami. Ba:bema: galanomone ebete ba:be gudu ba poeme ebena ukuiilo na:goi,

'Hibila, iba:te naeno gudutamo kopapamila:hama:na:.'

7 "Ba:bi pali lawamepi dubate huiyatiya ibi ipuwalo na:ga:luya:, 'Numa:la:, ba:moe guduti nabiwino ilina namutudawama: deda:mene, ba:be guduti ba: na:pe. Ba:bema: wadiyala ale ebe anakapumiti ebena pali lawenomo kolawema:nema:,'

8 ba:bene iba:te ebe lawete anakapumiti palino kala ipuwane ba: dito na:da:nuya:." (12:8 - Yun 13:12)

9 Ba:bema: Ya:suti ulihopa:tamo na:goiya:, "La:eno ukui keba ka:nala:ka:, pali namutudawate bada komo na:kododimini? Hibila, ebete pete pali lawamepi panakapulamete ebena pali komopa:tamo kopikalamema:ne.

10 Iyo, la: dopamo Godokono Bukalo ba:moe tabo hibilo a:ka:lamiholia:mata, 'Genama etepa:te tama:mo dihati, ba:be hototote huiyatiya genamoeno helo mabuma: eda:na.

11 Ba:moe komo ba: Godote ododi, ba:bema: aeno ukuilo na:hanohanohutama:!' " (12:10 - Ohale 118:22-23)

12 Ba:bema: Yu watowatopi dubate Ya:suku lawe ubila mabu ibi iya:tawahala ebete ba:be uwi ibino komoma: olamagiya:, huiyatiya iba:te tawakalubi tolelamelo ebe miya:pate dito tolamiya:.

Loma Tawakalubino Konomo Gawadalagi Sisatamo¹² Ta:kese Mani Ikameho Komo

Ma:t 22:15-22; Luk 20:20-26

13 Ba:bene Yu watowatopa:te komo Pa:lisi kapiyuimipi ba:gala Ko Gawadalagi Helodikono kapiyuimipi Ya:sutamo oelamiya:, iba:te ebe kuba gabamo ba nemogabuimi ebete kebako tabo goelo ebe ba:bo kolawema:.

(12:13 - Mak 3:6)

14 Iba:te ebetamo pelamete ha:da amiho gabodo na:pega:luya:, "Iya:tulamedawa, a iya:tawahala ama: hibi lumagilata. Ama: komopino dito ga:la komamo a:kapapamiwatala:ta, ba:gala ama: tawakalubi hunu nikapa:mo kulamenaha:, ba:ma ka:na eta lumagi miya:palo eta lumagi ebo a:kalawa:la:ta. Iyo, ama: tawakalubi Godokono gabo hidamo iya:tulamenata, ba:bema: a na:kiyaa:ma:, Loma tawakalubino Konomo Gawadalagi Sisatamo ta:kese mani ikameho hidola:ka: o kubala:ka:? A ebetamo ba:kikamehoma: o a:kikamehama:?"

15 Huiyatiya Ya:suti ibino ma:lapila netewa komo iya:tawate iba:tamo na:goiya:, "Mabu keka: la:le na ha:da amihonamema: dewagelitama? La: mani kapiya natamo nikanama:la:, nale kumima:nemo."

16 Ba:bene iba:te kapiya mani ebetamo dikamiya:, ebete ibi nalateda:liya:, "Ba:moe mani hunulu da:pola:na, mahilo ba:gala holoholo pokonola:ka:?" Iba:te na:ga:luya:, "Konomo Gawadalagi Sisakonola."

17 Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "Sisakono ilina Sisatamo nikamehala:, huiyatiya Godokono ilina Godotamo nikamehala:."

Ba:bema: iba:te ebena taboma: koamo hanohanohutiya: (12:17 - Lom 13:7)

Hoe Ipuwane Ka:ka:mo Mahila:hale Komo

Ma:t 22:23-33; Luk 20:27-40

18 Hoe ipuwane mahila:haleha:ma: da:ga:lane, ba:bi tawakalubi ba: Sa:diyusi kapiyuimipila.¹³ Komo iba:te Ya:sutamo pelamete tabo ba:ma ka:na pega:luya:, (12:18 - Oel 23:8)

19 "Iya:tulamedawa, Godokono Bukamo Mosesete tabo ba:ma ka:na miya:tiya:, 'Dubuti hoete kamena gugudihino da:miya:pamene, ebena ekawiti ba:be hamole lawete ebena naniwi mabuma: gugudi nododilima:mene.'

(12:19 - Tutumu 25:5)

20 Kapiya dubuino sa:ba:ni kuhia:te nemedinama:. Ibi ipuwalo dopo guduti kamena lawete gugudi ulameheno hoiya:,

21 ba:bene ebena ekawiti atu kamena kalawete gugudi ulameheno dito kahoiya:, ba:gala

eta tetedawate ba: atumu kewageliya:.

22 Ba:bene ba:bi sa:ba:ni badininipalate gugudihino ba:ba ka:na ha:lahuya:, huiyatiya kamenate galane dito hoiya:.

23 Ba:bema: iba:te hoe ipuwane ka:ka:mo da:mahila:halemena:, ba:be Ko Hegelalo ba:be kamenate pokono kamenama: na:keda:mene, mabu ebe sa:ba:ni dubate a:lawa:tepahuya:?"

24 Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "Mabu la: Godokono Buka tabo ba:gala ebena helo iya:tawaha:, ba:be mabuma: la:eno ukuilo tawakalubino ha:laha komoma: kubamo ga:lanakomata.

25 Numa:la:, tawakaluba:te hoe ipuwane ka:ka:mo da:mahila:halemena:, ba:ba tetelo iba:te gala kamenakamena a:kapuwatehola:mena: ba:gala dubu a:kapuwatehola:mena:, huiyatiya iba:te Godokono Hunu Haboeno nopopimo bemedehonamena:.

26 Ba:be mabuma: Godokono Bukate a biya:tua:mena ha:lahapa:te hoe ipuwane mahila:halema:. Iyo, Mosesete dihatiya: ba:be tabo la: hibilo a:ka:lamiholia:mata, ba:ma ka:na koete kehalo da:woitiya: huiyatiya kehate ka:mutigutiya:ha:, ba:ba tetelo Godote Mosesetamo na:goiya:, 'Na ba: Godotela. A:ibalrahamako, Aisa:keko, ba:gala Ya:ikoboko, iba:te emedena tetelo poko kadikumina, na ba: ba:betela.'

(12:26 - Ikuli 3:2,6)

27 Ba:bema: la: Sa:diyusi kapiyuimipi, la:eno ukuilo na:kemalagidolonama ba:bi iniwalino ka:ka:te a:wibuya:? Ao, kawibuya:ha:, mabu ha:lahapa:te Godoko a:kadikuma:la: huiyatiya puya:te da:ka:ka:halena ba:bi tawakalubinomate ebe badikumina. Ba:moe ba:be mabuma: la: Sa:diyusi kapiyuimipa:te tawakalubino ha:laha komoma: kubamo ga:lanakomata!"

Kebe Tutumu Tabote Konomoma: Keda:na

Ma:t 22:34-40; Luk 10:25-28

28 Ba:bene eta Godokono Tutumu iya:tulamedawate pete, iba:te da:ga:lutiya: ba:be tabo ba:bo puliya:. Ya:suti Sa:diyusi kapiyuimipa:tamo tabo hidamo dolamagiya:, ba:be komo umiti ebete Ya:suku nalatediya:, "Kebe tutumu tabote konomoma: keda:na?"

(12:28 - Luk 10:25-28)

29 Ya:suti na:goiya:, "Ba:moe ba: konomo tutumula, 'Isalaela tawakaluba:la:, la: nulia:la:! Godoko aeno Kodawala, ebe ba: kapiyanomola, eta puliyala.

(12:29 - Tutumu 6:4-5)

30 Ama: amia:no Kodawa Godoko malemalelo nemalagidolona, amia:no tepo ipuwanomamo ba:gala amia:no gobogoboeno heloamo, amia:no ukui konomamo ba:gala amia:no helo konomamo.'

31 Ba:gala ba:moe ba: eta konomo tutumula. 'Ama: ha:kiya ama: demalagidolona, wadiyala ama: ba:ba ka:na ama: tamelo demedena ba:be lumagi malemalelo nemalagidolona.' Eta tutumu tabote ba:moi tutumu netewa a:kagogola:mene."

(12:31 - Hawi 19:18)

32 Godokono Tutumu iya:tulamedawate Ya:sutamo na:goiya:, "Iya:tulamedawa, hibila, ama: hidamo gaa:ta. Aeno Kodawa Godoko ba: kapiyanomola, eta puliyala, kemedena:.

33 Lumagiti ebena tepo ipuwanomamo ba:gala ebena gobogoboeno heloamo, ebena ukui konomamo ba:gala ebena helo konomamo ebete Godoko malemalelo nemalagidolonamene. Ba:gala ebe ha:kiya ebe demalagidolona, ebete ba: ba:ba ka:na ebe tamelo demedehona ba:bi tawakalubi malemalelo nemalagidolenamene. Ba: hibila, ba:moi netewa tutumate kokonomoma: eda:hana, huiyatiya Godotamo ikameho komate kokoma: keda:hanaha:, iyo, tawakaluba:te koelo wamote sipi-goegoe ba:gala komo malemale ilina Godotamo dikamehonaka, ebete ba:bi hiliyonomo komo koko komoha:ma: goena."

(12:33 - Tutumu 4:35; 1Sa:m 15:22; Hos 6:6)

34 Ebete tabo hidamo da:goiya:, Ya:suti uliti ebetamo na:goiya:, "Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be habamo ama: a:pa:gama: ba: tatalila."

Ba: hibila, ba:ba tetene tupuimipi tawakaluba:te Ya:suku eta komoma: alateda:ma: na:toletolehutiya:.

Godokono Oemedawa Kelisoko Potela:ka:

Ma:t 22:41-46; Luk 20:41-44

3 Ba:bene Ya:suti Olibi Kehakeha Hunu Hakalo ba luta, Godoko Adikumino Hiya: Genama hapuamo umilo lutiya:. Ba:ba tetelo Pitako, Ya:imesiko, Yoneko, ba:gala A:nduluku, ibinomate ebetamo tolamete na:nega:luya:;

4 "Ama: a na:kiyaa:ma:, Godokono Genama kubahimi komote keba tetelo na:kuluhukumini? A bada hanohano komote na:kiya:tua:memene, tete ba: na:pe ba:moi hiliyonomo komate kopikulihoma:?"

5 Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "La: hidamo. Eta lumagiti la: ha:da damiholamemena:, la: ebena tabo akulia:la:;

6 mabu komo hiliyonomo dubate naeno mahilamo pelamete kopega:lama:na:, 'Na ba: Kelisote!' ba:bene iba:te tawakalubi hiliyonomo ha:da ba:ma ka:na ba:pamiholame hiya: gabamo ba:bo komagatalema:na:.

7 Ba:gala la:le hiya:hiya: hopo tawakalubino alaholoho komo ba:gala ibino alaholohoma: nopo tamote komo dulihome, ba:be mabuma: la: akatoletolehala:. Ba:moi komate hibilo kopikulima:na:, huiyatiya ba:be tete ebe kuititi teteha:.

8 Ba: hibila, komo hopo tawakaluba:te komo hopo tawakaluba:go kalaholohoma:na:, iyo, eta hopote etatamo alaholo komo kododima:ne, ba:bene wima:la:te hiya:hiya: hopo hiliyonomamo kopelamema:na:, ba:gala komo habahabalo tawakaluba:te baa:heno kemedehoma:na:. Numa:la:, ba:moe komo ba: kamenate gudu lawema: temeteme da:tupuimi ba:ba ka:nala.

9 "Ba:bema: la: la:eno komo hidamo nulamenala:, mabu kubapa:te la: heloamo uwatete tabo anagiya:mida habamo komagatalema:na:ta, ba:gala iba:te Yunapino baidi ibubulamehole genama gulu la: kukamo kalukulima:na:ta. Iba:te na mabuma: la:eno komo danagilamelelamemena:, ba:ba tetelo la: hiya:hiya: koko gawadubuino holoholo hapulu utititate naeno Hido Tabo iba:tamo ba:bo kolamagimima:nemata.

(13:9 - Ma:t 10:17-20)

10 Iyo, kuititi tete peheno, Godoko ubila dopamo la:le ebena Hido Tabo hiliyonomo hiya:hiya: hopolo konolamagimima:.

11 Ba:bema: tawakaluba:te tabo anagiya:mida habamo la: da:magatalema:na:, ba:be tetete uluhukuhino la:eno ga:la komoma: aka-ukuibilibilihala:, ba:ma ka:na, 'Na bada tabo na:ka:goemo?' Tete da:pemene Godote keba tabo komokomamo la: dowalubilimina:, wadiyala la:le ba:bi tabo kapiya nolamagimiya:la:, mabu hibila, la: ha:kiya a:kolamagima:mata, Godokono Gobogobote la: ipuwado kolamagima:ne.

(13:11 - Luk 12:11-12)

12 "Ba:ba tetelo naniwiti ekawi hoea:mo koemema:ne, ba:gala atu gabodo ekawiti naniwi kanakapumima:ne, iyo, dubuti ebena gudu ba: atumu kakamitima:ne, ba:gala guguda:te maubahalete ibino menokobi nabi hoea:mo koelamema:na:.

(13:12 - Ma:t 10:21)

13 Ba:bene na mabuma: tawakalubi hiliyonomate la:tamo komaubahama:na:, huiyatiya keba lumagiti kodakodalo utiti kuitita:mo da:nuluhukumini, Godote ebena ka:ka: komula:mema:ne."

(13:13 - Ma:t 10:22; Yon 15:21)

Talona Haba Kubahimidawoeno Komo

Ma:t 24:15-28; Luk 21:20-24

14 Na Makate buka ka:lamiholedawatamo na:goemo, ama: ba:moe tabo Ya:suti da:goiya: hidamo niya:tawa.

Ya:suti tabo moga:melo gala na:kagoiya:, "Godokono Genama kubahimidawate ba:be talona habalo la:nalo la:le ebe dumima, ba:ba tetelo wadiyala Yudiya hoponapa:te hunuhunu hakamo nalahutihamena:.

(13:14 - Da:n 9:27; 11:31; 12:11)

15 Iyo, genama panalo da:lutamene, ba:be lumagiti genama guamo gala a:kana:pa:gamene ebena ilina uwatema:;

(13:15 - Luk 17:31)

16 ba:gala tumulu oko dowatitamene, ba:be lumagiti gala genamamo a:katoamene ebena atuino kaliko lawema:.

17 "Numa:la:, lamitulamitu ba:gala nono dikalamena ba:bi kamenakamenatamo ba:be hegelate kubanomoma: keda:ma:ne!

(13:17 - Luk 23:29)

18 Ba:bema: wadiyala la: Godoko na:toemehuya:la: ba:moi komate gibagiba tetelo

akapikuhala;

19 mabu ba:ba tetelo kokonomo temetema:te kopikulima:na:. Numa:la:, Godote ba:moe hopo dododiya: ba:ba tetene tupuimiti ka:lo ba:ma teta:mo puluhuku, ba:bakobako temetema:te dopamo kapikuliya:ha:, ba:gala galane tetelo ba:bakobako temetema:te gala a:kapelama:mena:, kapiya tetenomolo kopikulima:na:.

(13:19 - Da:n 12:1 - Haw 7:14)

20 Ba:moe komo ba: hibila, Kodawa Godote ba:be tete gopowahimihino eta lumagiti ba:moe hopolo a:kemedenamene, huiyatiya ebete pui ka:lamiti duwatiya: ba:bi tawakalubi malemalelelelo tete kogopowahimima:ne.

21 "Ba:ba tetelo eta lumagiti la:tamo ba:ma ka:na da:goemene, 'Numa:la:, Godokono Oemedawa Kelisote ba:malo bemedena!' o, 'Numa:la:, ebete ba:bolo bemedena!' la: hibima: akamida:la:;

22 mabu ha:da Kelisoma: eda:hapi ba:gala naeno mahilamo ha:da tabo olamagimipi, iba:te ikulihote hiya:hiya: hanohano komo kododilima:na:. Iyo, ibi ubila ba:bi ododili komamo Godote da:ka:lamiholiya: ba:bi tawakalubi hiya: gabamo komagatalema:.

(13:22 - Haw 13:13)

23 Ba:bema: la: hidamo nulua:la:, ba:moi hiliyonomo komate pikulihino nale la: dopamo kiyalamemata."

Tawakalubino Naniwino Pe Tete

Ma:t 24:29-31; Luk 21:25-28

24 "Ba:be ko temeteme tetete da:wibomene, ba:ba tetelo hegelate kuduma:ne ba:gala manomete a:ka:la:minamene,

(13:24-25 - Ais 13:10; Yow 2:10,31; 3:15; Haw 6:12-13)

25 iyo, oloka:te alomone hopamo kopigudima:na:, ba:gala alomoeno helohelo ilinate komidiwiholema:na:.

26 Ba:bene ba:ba tetelo Tawakalubino Naniwiti alomo hununi ba pihitiga, iba:te ebe ba:bo kumima:na:, ebete ebena heloago ba:gala alo konomago kopema:ne.

(13:26 - Haw 1:7)

27 Ba:bene ebete Hunu Haboeno nopopi hiya:hiya: hopo hiliyonomamo kopoelamema:ne, Godote da:ka:lamiholiya: ba:bi tawakalubi ba:moe hopo hapuhapuni kopuwatema:."

(13:27 - Ma:t 13:41; Mak 13:32)

Anahu Kehoeno Komo

Ma:t 24:32-35; Luk 21:29-33

28 "La: anahu kehoeno komone ba:moe eta komo hidamo niya:tawahala:. Gedawoeno huha:te pikuliti uliuli paha da:mogolamemena:, ba:ba tetelo la: kiya:tawahama:nemata gogoeno tete ba: na:tatali,

29 ba:bema: ba:moi temeteme komate ikuliholo dulamema, la: kiya:tawahama:nemata Tawakalubino Naniwino pe tete tatalila, ebe ba: gigihodo a:pa:gama: pe.

30 Na la:tamo hibi tabo begoemo, ba:moi hiliyonomo komate dopamo kopikulihoma:na:, galane ba:ma tete tawakaluba:te ba:bo koha:lahama:na:;

31 iyo, ba:moe hopo ba:gala alomo iba:te kowiboma:na:, huiyatiya naeno tabote a:kawibamene, itana tetelo bitanamene."

Tawakalubino Naniwino Pe Tete Tawakaluba:te Iya:tawaha:

Ma:t 24:36-44; Luk 17:26-30,34-36

32 "Numa:la:, tawakaluba:te ba:be Ko Hegeloeno tete iya:tawaha:, Hunu Haboeno nopopi ba:gala Godokono Gudu iba:te iya:tawaha:, Nabiwi Godote ha:kiya iya:tawala.

33 Ba:bema: la: uliholo nemedeniya:la:, mabu ba:be tetete da:pemene la: iya:tawaha:.

34 Ba:moe komote ba:ma ka:na kitanama:ne, eta ko dubuti eta muhulu hopolo konemeda:tepama: ebena genama huiyaha: okopa:tamo komiya:pama:ne iba:te hidamo kuminama:. Ba:bene ebete iba:tamo oko hiya:hiya: ikalameholete, gigiho umidawa kogoemema:ne, 'Ama: naeno pe teta:mo uliholo nemedeniya:.'

35 Ba:bema: la: uliholo nemedeniya:la:, mabu la: iya:tawaha: genama namutudawoeno pe tete, diyala, da: gapogapo tetelola: o du tetelola:, da: owaloho hapuamola: o duiduiya tetelola:.

(13:35 - Luk 12:38)

36 Iyo, ebete tiyonomo da:pemene la: lahanalo da: pulametamena:;

37 ba:bema: nale ba:moe tabo la: kapiyatamo kagoeha:, hiliyonomo tawakaluba:tamo goemo, la: uliholo nemedeniya:la:!"

14

Yu Watowatopa:te Ya:suku Anakapumima: Da:ga:luya:

Ma:t 26:1-5; Luk 22:1-2; Yon 11:45-53

1 Adaguila: Poko¹□ ba:gala Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko,¹□ ibino komo tupuimima: netewa hegelate ba nepola:na, ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, iba:te Ya:suku anakapumima: tabo ba:bo ihatiya:, ba:bene iba:te ebe diya lawema: gabo bohowaditiya:.
2 Iba:te na:ga:luya:, "A Poko tetelo ebe a:kalawa:ma:, mabu tawakaluba:te atamo maubahalelo ago alaholohodemena:."

Betani Habanapi Kamenate Ya:sutamo Hido Nibo Ihi Da:haminamiya:

Ma:t 26:6-13; Yon 12:1-8

3 Ba:bene Ya:suti Betani habalo eta dubu Saimonokono genamalo baa: benutiya:, ba:be dubu dopamo kuitikuita:goenola. Ba:ba tetelo kapiya kamenate pete, hido nibo ihi nakola kalila:mo tabuimi adahete, ebete petokamidate Ya:sukunu watamo ba:bo pehaminamiya:, ba:be ihi ilinoeno mahilo ba: nadala, ebeno huiya konomola.
(14:3 - Luk 7:37-38)

4 Komo tawakalubi ba:bolo da:pola:nuya:, iba:te maubahalete ibi ha:kiya ibi ipuwalo tabo ba ga:la na:ga:luya:, "Mabu keka: ebete ba:moe hido nibo ihi gigilepalama: da:midi?
5 A ba:moe ihi kolowamima: na:nimiditale kapiya gogoeno oko huiya mani buwatena:, ba:bene ba:bi mani awaepa:tamo dito bikalameholena:." Ba:bema: iba:te ba:be kamena ba:bo kiyahamiya:.

6 Huiyatiya Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "La: ebe na:miya:pala:! Badama: ka:kiyahamiutama? Ebete natamo hidonomo komo bododi.

7 La: numa:la:, awaepa:te tete ga:ga:nomolo la:go bemedehonamena:, la:eno ubi tetelo iba:tamo malemale ilina ba:bo nikalamenakuya:la:, huiyatiya na emedena tetelo la:go a:kemedenamona, tete tatalila nale la: komiya:palema:nemata.
(14:7 - Tutumu 15:11)

8 Ba:bema: hibila, ba:moe kamenate natamo hido komo bododi, eta kuba kitanaha:. Nale hoeha: tetelo ebete naeno ape bobamo ihatema: gabo bihiduimi, iyo, ba:be komo ba emalagidolo ebete naeno apa:mo hido nibo ihi ba:bema: hamina.
(14:8 - Yon 19:40)

9 Na la:tamo hibi tabo begoemo, tawakaluba:te hiya:hiya: hiliyonomo hopamo Godokono Hido Tabo datanakomena:, iba:te ba:moe kamenate dododi ba:be komo emalagidololo ba:nolamagiminakomena:."

Yudasiti Ya:suku Lawema: Nopo Da:tamotiya:

Ma:t 26:14-16; Luk 22:3-6

10 Ba:bene Ya:sukunu 12 ta:matapi ipuwalo Keliyotanapi Yudasiti Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopa:tamo tote, nopo ba:bo netamotiya: Ya:suku ibino kokotamo kihatema:.

11 Ba:ba tetelo iba:te ba:be komo uliti kalakalahalo tabo ba:bo ihatiya: ebetamo mani kikamema:, ba:bema: Yudasiti iba:godone tote gabo ba:bo nohowadiya: Ya:suku ibino kokotamo kihatema:.

Ya:suti Ebe Ta:matapa:go Adaguila: Poko Da:naniya:

Ma:t 26:17-25; Luk 22:7-14,21-23; Yon 13:21-30

12 Yunapino ododi komo ba: ba:ma ka:nala, iba:te hiliyonomo gogolo Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko naha da:tupuiminakui, ba:be dopo hegelalo Adaguila: Pokoma: iba:te sipi-goegoe hegehege balukulinakuya:. Ba:be komo ba emalagidolo Ya:suku ta:matapa:te ebetamo na:ga:luya:, "A tolamete Adaguila: Pokoeno naha ilina kebole na:ka:nihiduilamema:, ale ama:go kapimilo konahama:?"
(14:12 - Ikuli 12:6)

13 Ba:bene ebete ebe ta:matapi netewa ba oelame iba:tamo na:goiya:, "La: ko habamo na:toala:, ba:bene beya dagahita ba:be dubuti la:go da:palugamene, la:le ebe ba:bo na:ta:matuya:la:.

14 Ebete kebe genamamo da:nodolomene, la: ba:be genama namutudawatamo ba:ma ka:na na:nega:luya:la:, 'Iya:tulamedawate goe, genama keka: nale naeno ta:matapa:go Adaguila: Poko baa: kopenama:?'

15 Ba:ba tetelo ebete genama guamo la: komagatalema:na:ta, hunu genamalo haba ko bitana, ya:lo a:hiduima:ka. La: ba:bolo aeno naha ilina na:nihiduilamiya:la:."

16 Ba:bene Ya:suku ta:matapi netewapa:te ko habamo nuluhukuti, Ya:suti kebe komoma: ka:kiyalamiya:, iba:te ba:bi komo nulamete Adaguila: Poko ilina ba:bo nihiduilamiya:.

17 Ba:bema: da:duniya: Ya:suti ebene 12 ta:matapa:go ba:be genamamo na:pelameniya:.

18 Iba:te ahidinate baa: ba nahana, Ya:suti na:goeniya:, "Na la:tamo hibi tabo begoemo, la: ipuwalo etate na anakapunamepi kowalubilima:ne na lawenema:."

(14:18 - Ohale 41:9)

19 Ba:ba tetelo iba:te tepo menemenema: ba eda:hana, Ya:sutamo etate goenakui, etate goenakui, "Nalela:ka:?"

20 Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, "La: 12 ta:matapi ipuwalo baa: kalila:mo nago kokoto dadutimini, ba:be ba:be lumagila.

21 Ba: hibila, Tawakalubino Naniwiti hoea:mo ba: na:to, Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na bitana, huiyatiya kebe lumagiti ebe anakapumipa:tamo dikalamemene, ba:be lumagiti kuba huiya konomo kolawema:ne. Ba:moe ba:be mabuma: ba:be dubu ebene menokote ebe alahimiha:ma: eda: ba: wadiyala!"

Ya:suku Emalagidolo Baa: Naha Komoeno Tupuimi Mabu

Ma:t 26:26-30; Luk 22:14-20; 1Kol 11:23-25

22 Ba:bene iba:te baa: ba nahana, Ya:suti baa: lawenate Godotamo kalakala tabo goenate ba:bo wakamihoniya:, ba:bema: ebete iba:tamo ba ikalamena na:goeniya:, "La: nuwata:la:, ba:moe ba: naeno apela."

23 Ba:bene ebete kalili kalawenate Godotamo kalakala tabo goenate iba:tamo ba ikalamena, ibi hiliyonomate ba:bo nihoniya:.

24 Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, "Godote tawakaluba:go komiloma: nopo da:tamotiya:, ba:moe naeno hawiti ba:be nopo bekodakoduimina, iyo, ba:moe hawiti komo hiliyonomo tawakalubi owalubilima: koka:ka:la:ma:ne.

(14:24 - Ikuli 24:8; Sek 9:11; Yel 31:31-34; 1Kol 10:16; Yun 9:20)

25 Na la:tamo hibi tabo begoemo, na ba:ma tetelo ba:moe gao beya gala a:kana:mo, huiyatiya Godote Ko Gawadalagima: deda:na, ba:be habalo na uli gao beya galane tetelo ba:bo koninima:nemo."

26 Ba:bene iba:te Godoko adikumino ohale kapiya alapihonate, Olibi Kehakeha Hunu Hakamo kotolamenama: genamane ba: dito ikuliniya:.

Ya:suti Pitako Da:kiyameniya:, Ama:le Na Iya:tawaha:ma: Kogoema:na:ta

Ma:t 26:31-35; Luk 22:31-34; Yon 13:36-38

27 Ba:ba tetelo Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, "La: hiliyonomate na komiya:panema:nemata, mabu Godokono Bukalo tabo ba:ma ka:na bitana, 'Godote sipi-goegoe ulamedawa danakapumimini, ba:ba tetelo sipi-goegoa:te hiya:hiya: kalahutihoma:na:.'

28 Huiyatiya Godote na hoene gala da:kadipatenemene, na Ga:lili hopamo dopamo kotoma:nemo. La:le na ba:bolo kopunamema:nemata."

(14:28 - Ma:t 28:16; Mak 16:7)

29 Ba:bene Pitate Ya:sutamo na:goeniya:, "Ibi hiliyonomate hoe tolemelo dalahutihomena:, huiyatiya nale ama: a:kamiya:pamata!"

30 Ya:suti ebene tabo ba huiyana na:goeniya:, "Na ama:tamo hibi tabo begoemo, ka:lo dulu kakabate netewa teta:mo goehoheno, ama: netewa-kapiya teta:mo na iya:tawaha:ma: kogoema:na:ta."

31 Huiyatiya Pitate ibulunomolo gala na:kagoeniya:, "Na ama:go da:nehoemo, nale ama:

iya:tawaha:ma: a:kagaa:mo!" Ba:ba tetelo ibi hiliyonomate ba: atu tabo bekaga:laniya:.
(14:31 - Yon 11:16)

Ya:suti Getasemanilo Godotamo Da:toetoeniya:

Ma:t 26:36-46; Luk 22:39-46

32 Ba:bene Ya:suku ba:gala ebe ta:matapi iba:te ko habane ikulinate eta tatali hopamo tolameniya:, ba:be hopoeni mahilo Getasemanila. Ya:suti ba:bolo iba:tamo na:negoeniya:, "La: ba:malo na:pola:nala:. Na ba:moe tatalia:mo tomo Godotamo toetoe tabo konolamagima:."

(14:32 - Yon 18:1)

33 Ba:ba tetelo ebete Pitako, Ya:imesiko, ba:gala Yoneko ibi toetoe baha:mo da:magataleniya:, ba:bene tepo menemene komo ba:gala ukui temeteme komo ebetamo konomamo ba:bo pelameniya:.

34 Ba:bema: Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, "Na tepo temeteme konomamo iya:tawanamo, ba:mako tepo temeteme na anakapuname huiyala. La:le na mabuma: ba:malo uliholo na:pola:nala:."

(14:34 - Yon 12:27)

35 Ba:bene ebete nanekela:mo tonate ebene ape hakamo nihatenate Godotamo ba:bo netoetoeniya:, gabote da:modobomene ba:ba teteno temeteme ebe komiya:pama:.

36 Ebete na:goeniya:, "Iya:, Nabiwi! Hiliyonomo komokomo ododilima: ama:godolo helo bitana, ba:bema: ama: ba:moe temeteme kalili nagodone na:lawa:. Huiyatiya naeno ubiha:, ama: ha:kiya amia:no ubila nododa:."

(14:36 - Mak 10:38; Yon 6:38)

37 Ba:bene ebete ta:matapa:tamo da:peniya: lahanalo pulamenate Pitatamo na:pegoeniya:, "Saimono, la: badama: ka:lahonama? Mabu keka: la:le na mabuma: tete nanekelelo uliho modoboha:ma: deda:hanama."

38 Ba:ba tetelo Ya:suti ibi na:goelameniya:, "Godotamo uliholo na:toetoehonala:, mabu la:le Saitanakono kuba gabamo emogabuimi komamo gudidimata. La:eno tepo ipuwalo hido komo ododima: ubila, huiyatiya la:godolo ododi helo puliyala."

39 Ba:bene Ya:suti gala katonate, ebete dopamo Godotamo toetoe tabo keba ka:na ka:nolamaginiya:, ebete ba: atumu kanolamaginiya:,

40 ba:bene ebete ebe ta:matapa:tamo gala da:kapeniya: lahanalo kapulameniya:. Ba:ba tetelo ibino baiditi menemenenomoma: eda:halameniya:, ba:be mabuma: iba:te hilopago ebetamo ga:la tabo nipo ohowadiniya:.

41 Ba:bene ebete gala katonate netewa-kapiya tetelo Godotamo netoetoenate da:kapeniya: iba:tamo na:pegoeniya:, "La: hawela amiholo gala badama: ka:kalahonama? Ba:ba:la, tete ba: a:pe, kubapa:te Tawakalubino Naniwi ibino kokotamo ba: na:lawa:.

42 Iyo, la: na:pakaminala:, a ba: na:tolamema:. Numa:la:, na anakapunamepino kokotamo ihatenedawate ba: na:pe!"

Yu Watowatopa:te Ya:suku Anakapumima: Da:laweniya:

Ma:t 26:47-56; Luk 22:47-53; Yon 18:3-12

43 Ya:suti ba:be tabo ba goena ba:ba tetenomolo Yudasiti peniya:, Ya:sukunu 12 ta:matapi ipuwalo ebe ba: etala. Ba:bene eba:go dubu hiliyonomate ibino alaholoho gili ba:gala kukago da:pelameniya:, ba:bi dubu ba: Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu, iba:te da:poelameniya: ba:bi dubula.

44 Ba: hibila, Yudasiti ibi ya:lo ba:ma ka:na goelameniya:, "Nale daboetehomo, ba:be ba:be lumagila. La: ebe tiyonomo lawete hidamo na:magatuya:la:."

45 Ba:bene Yudasiti penate Ya:sutamo tonomo tonate ebe na:negoemeniya:,

"Iya:tulamedawa!" Ba:ba tetenomolo ebete ebe ba aboetehona,

46 komo dubate Ya:suku ibino kokotamo kodakodanomolo ba:bo laweniya:.

47 Ba:ba tetelo Ya:suku ta:matapi ipuwalo eta dubuti ebene alaholoho gili magubutinate, Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawoeno genama okodawa anagaliminate, galo hapu ba:bo mapitamidameniya:.

48 Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goeniya:, "Na pilo lumagila:ka:, o na alaholodawala:ka:? Mabu keka: la:le alaholoho gila:go ba:gala kukago na lawenema: da:pelamema?"

49 Na komo hegelo Godoko Adikumino Hiya: Genamalo la:go ba pemede tawakalubi diya:tulamenatimo, la:le na ba:bolo kalaweneha:, huiyatiya ba:moi komate ba: ikuliha Godokono Buka tabo komate hibima: keda:hama:.”
(14:49 - Luk 19:47; 21:37; Yon 18:20)

50 Ba:ba tetelo ebe ta:matapi hiliyonomate ebe miya:panate dito alahutihoniya:.
51 Ba:bolo eta uli ape dubuti na:la:nuya:, ebete dopamo hido keyakeya kalikonomo pulinate Ya:suku ta:matapa:go ba:bamo da:puluhukuniya:, ba:bema: komo dubate ubila ebe kolawenama:,
52 huiyatiya ebete ebena kaliko miya:panate kikipuiyanomo atumu dito kalahula:niya:.

Yunapi Ka:nisolo Dubate¹ □ Ya:sukunu Komo Danagiya:midameniya:

Ma:t 26:57-68; Luk 22:54-55,63-71; Yon 18:13-14,19-24

53 Ba:bene iba:te Ya:suku Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawoeno genamamo ba: dito magataniya: . Iba:te ebe ba:be genamamo magatanaheno dopamo Godotamo hawa:goeno ikamehopino komo watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu, ibi hiliyonomate pelamenate ba:bo pekapiyaniya: .

54 Ba:ba tetelo Pitate Ya:suku muhuludopone ba ta:matana, ebete Hununomo Watodawoeno genama kala ipuwamo na:pa:ganate ebete lawamepa:go koelo ba:bo nigiga:niya: .

55 Ba:bene Hununomo Watodawa ba:gala komo Ka:nisolo dubu hiliyonomate tabo ga:lapi bohoniya:, Ya:sukunu kuba oholemenate ebe kanakapumima: . Huiyatiya iba:te ebena eta kuba kuminiya:ha: ,

56 iyo, hiliyonomo tabo ga:lapa:te ebena komoma: ha:da ba amihohona, hiya:hiya: tabo da:ga:laniya: ibino tabote huiyatiya kapiyama: keda:haniya:ha: .

57 Ba:bene komopa:te mahila:hanate Ya:sukunu komoma: ha:da ba amihohona, iba:te ba:ma ka:na ga:laniya: ,

58 “Ebate tabo da:goiti ale ba:ma ka:na ulitima:, ‘Ba:moe Godokono Genama tawakaluba:te kokotamo detiya:, nale anabulimiti netewa-kapiya hegelo eta genama gala kaketema:nemo, ba:bako genama komo tawakaluba:te ete modoboha:.’ ”
(14:58 - Yon 2:19-21)

59 Huiyatiya dopo ha:da amihopi keba ka:nala:ka:, ba:moi uli tabo ga:lapi ba: ba:ba ka:nala, iba:te ibino tabo ga:la ipuwalo Ya:sukunu komoma: ukui kapiyama: keda:haniya:ha: .

60 Ba:bene Godotamo hawa:goeno ikamehopino Hununomo Watodawate ibi ipuwalo mahiganate Ya:suku nalateda:niya:, “Ama: tabo goeha:ma: badama: kedeona? Ba:moi dubate ama: mabuma: da:ga:lana keba ka:nala:ka:?”

61 Ba:ba tetelo Ya:suti tabo goeheno dito la:nuya:, ba:bema: Hununomo Watodawate ebe gala na:kalateda:niya:, “Godoko tawakaluba:te dadikumina, ama: ba: ebena Gudu Kelisotela:ka:?”

62 Ya:suti na:huiyaniya:, “Na ba: ba:betela. Ba:bene la:le na Tawakalubino Naniwi aeno Helodawa Godokono tu hapulu lutalo kunamema:nemata, iyo, galane na Hunu Habane hawai ipuwado kopehawakalama:nemo!”

63 Ba:bema: Hununomo Watodawate ba:be tabo ulinate, ebena konomo mauba komo kohawakaliminama: ebete da:puliniya: ba:be kaliko anagiya:midalenate na:goeniya:, “A ba:moe dubuino kuba kiya:tawahama: eta tabo goedawa a ubihinola!

64 Ebete ha:kiya kubanomo tabo da:goe la: ba: ulihomata, mabu ebete na:goe, ‘Na ba:gala Godoko, a ba: kapiyala!’ Ba:bema: ebena komoma: la:eno ubi keba ka:nala:ka:?”
Ba:bene ibi hiliyonomate Ya:sukunu komo ba anagiya:midamena ebe anakapumima: ba:bo ga:laniya: .

(14:64 - Hawi 24:16; Yon 19:7)

65 Ba:ba tetelo komo iba:te Ya:sutamomo kowe mehoholenate, ebena holoholo mula:menate ba anagalimihona na:ga:laniya:, “Ama: Godokono ukui hawakalimidawama: hibilo deda:na, ama: na:gaa: puya:te kanagalimihotana!” ba:bene lawamepi dubate ebe lawenate kokotamo ba:bo anagalimihoniya: .

Pitate Ya:suku Iya:tawaha:ma: Da:goeniya:

Ma:t 26:69-75; Luk 22:56-62; Yon 18:15-18,25-27

66,67 Ba:ba tetelo Pitate ba:be genamoeno kala ipuwalo ebena apete kotanontanama: koelo lutiya:. Ba:bene Hununomo Watodawoeno oko bohelete penate, Pitako hidamo pumihonate ebe na:pikiyameniya:, "Ama: ba: atumu ba:moe Nasaletenapi Ya:sukuba: pata:nama:ta!"

68 Huiyatiya Pitate na:goeniya:, "Ao, na ba:be dubu iya:tawaha:. Ama:le da:goena ba:be tabo na kemalagidolonaha:." Ba:bene ebete kala imi gigihamo da:toniya:, ba:ba tetelo kakabate na:goehoniya:.

69 Ba:bene oko bohelete ebe uminate, ba:bolo da:pola:nuya: ba:bi tawakalubi gala na:kakiyalameniya:, "Ba:moe ba: Ya:sukunu eta lumagila!"

70 huiyatiya Pitate ba: atu iya:tawaha: tabo bekagoeniya:.

Ba:bene ba:bolo da:pola:nuya:, iba:te tete nanekelelo pola:natepanate Pitako gala na:kakiyameniya:, "Hibila! Ama: ba: Ya:sukunu eta lumagilata, mabu ama: Ga:lili hoponapilata."

71 Huiyatiya Pitate na:goeniya:, "Godokono dopo hapulu utiti na:goemo, nale hibi tabo goeheno ebete na kanagalinamema:ne! La:le kebe lumagima: da:ga:lanama, na ebe iya:tawaha:!"

72 Ba:bene ba:ba tetenomolo kakabate goeho netewa tetema: deda:meniya:, Ya:suti ebetamo dopamo kebe tabo ka:goeniya:, Pitate ba:be tabo ba:bo emalagidoloniya:, "Kakabate netewa teta:mo goehoheno, ama:le netewa-kapiya teta:mo na iya:tawaha:ma: kogoema:na:ta." Ba:bene Pitate ibulunomo ba:bo ihiniya:.

15

Yunapino Watowatopa:te Ya:suku Paeletetamo¹ □ Da:magatuya:

Ma:t 27:1-2,11-14; Luk 23:1-5; Yon 18:28-38

1 Duiduiyanomolo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopi, ba:gala Godokono Tutumu iya:tulamepi, ba:gala komo koko dubu, ba:moi Ka:nisolo tawakalubi hiliyonomate nopo betamotiya:. Ba:bema: iba:te Ya:suku hala:mo matuhumihote Paeletetamo da:magatuya:,

(15:1 - Luk 22:66)

2 Paeletete ebe nalatediya:, "Ama: Yu tawakalubino Ko Gawadalagila:ka:?"
Ya:suti ebetamo na:huiyuya:, "Ama:le ba: a:gaa:ta."

3 Ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopa:te Ya:sukunu komoma: na:ga:lutiya: ebete hiya:hiya: kuba bododilinami,

4 ba:bene Paeletete ebe gala na:kalatediya:, "Ama: ibino tabo ba:ka:huiyomena:? Iba:te na:ga:lita ama: hiliyonomo koko kuba ododilidawalata!"

5 Huiyatiya Ya:suti eta tabo kagoiya:ha:, ba:bema: Paeletete koamo hanohanuya:.

(15:5 - Ais 53:7; Mak 14:61)

Paeletete Ya:suku Hoea:mo Doemiya:

Ma:t 27:15-26; Luk 23:13-25; Yon 19:1-16

6 Ba:ba tete tawakalubino komo ba:ma ka:nala, hiliyonomo gogo ipuwalo Yunapino Adaguila: Poko tetelo iba:te du genamalo kapiya lumagi mahilamo da:ka:minakui, Paeletete ba:be lumagi ebena kuba huiyane dito oemenakui.

7 Ba:ba tetelo kapiya dubu ebena mahilo Balabasilata, ebete du genama gulu nemedenami, ebena komo ba:ma ka:nala. Dopamo komo dubate Loma gabomana:go alaholohopima: ba eda:ha, iba:te komo tawakalubi ba:bo anakapulamiya:, ba:be mabuma: Loma gabomani watowatopa:te ibi Balabasiko bana uwatete du genamamo dito miya:tiya:.

8 Ba:bema: Ya:suti Paeletekono holoholo hapulu ba la:na tawakalubi hiliyonomate ebetamo pelamete na:pega:lamiya:, ebete poko tetelo dopamo keba ka:na kododinakui ba:ba ka:na gala kakododima:.

9 Ba:bene Paeletete iba:tamo na:goiya:, "La: ubila:ka: nale la: Yu tawakalubino Ko Gawadalagi dito oeme?"

10 Ebete ba:moe tabo begoiya: mabu ebete iya:tawuya:, Yunapi ipuwalo komo ibi hiliyonomate Ya:sutamoma na:kalakalahutiya:, ba:gala ibino watowatopa:te ba:be mabuma: ebetamo maubahate ebe ba: dito magahiya:, iba:godolo hibi komo puliyala, kitanuya:ha:.

11 Huiyatiya ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopa:te komo hiliyonomo tawakaluba:tamo helo bikalamiya: iba:te Paeleteko koga:lamema:, ebete Balabasiko du genamane dito oemete huiyatiya Ya:sutamo kuba huiya kikamema:.
(15:11 - Oel 3:13-14)

12 Ba:bene Paeletete iba:tamo gala na:kagoiya:, "Ba:moe dubu la:le Yu tawakalubino Ko Gawadalagima: da:ga:lanama, nale ebe keba ka:na na:kamitimo?"

13 Iba:te ga:ga:lo na:ga:luya:, "Keha pihigamo pihomotete, ikoko nalukulima!"

14 Ba:bene Paeletete na:goiya:, "Bada mabuma:? Ebete bada kuba kododi?"
Huiyatiya iba:te konomamo ga:ga:lo gala na:kaga:luya:, "Keha pihigamo ebe na:pihomota!"

15 Ba:bema: Paeletete ba:bi tawakalubi kokalakuuilamema: ubi ba ihate, ebete Balabasiko du genamane ba: dito oemiya:, huiyatiya ebete ebene alaholohopi na:goelamiya: iba:te Ya:suku giya:pa:pa:mo ka:na:miga:tima:. Ba:bene ba:be komo da:wibuya: ebete Ya:suku iba:tamo dito ikalamiya:, iba:te ebe keha pihigamo pihomotete ikoko kalukulimima:.

Alaholohopi Dubate Ya:suku Da:walititiya:

Ma:t 27:27-31; Yon 19:2-3

16 Ba:ba tetelo alaholohopi dubate Ya:suku na:magatuya: Loma gabomanino ko genama guamo, ba:be genamoeno mahilo ba: Pelatoliyamala, ba:bene iba:te ibino alaholohopino kapiyuimi dubu hiliyonomo ka:lamiti iba:go ba:bo nekapiyuya:.

17 Iba:te Ya:suku ba waliti huiya konomo hawihawi kaliko ebetamo ba:bo pulimiya:, ba:gala iba:te olagoeno tupina nelawete anagogobeya:midahalo a:dete ebene watamo dito pulimiya:.

18 Ba:bene iba:te ebetamo iya:da:milo na:ga:luya:, "A:iye! Yu tawakalubino Ko Gawadalagi, ama: nolata!"

19 ba:gala iba:te ebe kukamo watolo anagalimihote ebetamo kowe mehohote, iba:te ebe ba waliti ibino pupamo ahiditi ebetamo ba:bo papamila:huya:.

20 Iba:te ebe waliti da:wibuya:, hawihawi kaliko ebene apene pekanamete ebene kalikonomo gala dito kapulimiya:, ba:bene iba:te ebe na:magatuya: keha pihigamo ebe konepihomotema:.

Alaholohopa:te Ya:suku Keha Pihigamo Da:pihomotiya:

Ma:t 27:32-44; Luk 23:26-43; Yon 19:17-27

21 Ba:ba tetelo eta dubu Saimonoko ebe ba: Sailiniya habanapila, ebe ba: A:lesandako ba:gala Lupasiko ibino nabiwila, ebete gobogobone ko habamo ba:moe gabodo ba:pita, alaholohopa:te ebe duhimiti ba:bo lawiya: Ya:sukunu keha pihiga kagatamema:.
(15:21 - Lom 16:13)

22 Ba:bene iba:te Ya:suku na:magatuya: Gologota hakamo, ba:be hakoeno mahilo ipuwa ba: 'Wato Gohala.'

23 Ba:bolo iba:te helo gao beya ba:gala temeteme uliha: kaka mulamula kapiyuilamete ebetamo dikamiya: Ya:suti kaniya:ha:.

24,25 Ba:bene hegelate nanekela:mo da:podolatepuya: 9 koloko tetelo, alaholohopa:te Ya:suku kehamo pihomotete ikoko ba:bo alukulimiya:, ba:gala iba:te nakola hegehege iya:hekeholo iya:da:mi komo ba ododi ebene kaliko hiya:hiya: uwatemetete ba:bo alabahamiya:.
(15:24-25 - Ohale 22:18)

26 Ba:ba tetelo iba:te Ya:sukunu hoe mabu hawakalimima: tabo hunamo ba:ma ka:na miya:tiya:, "Ba:moe dubu ba: Yu tawakalubino Ko Gawadalagila,"

27 ba:gala iba:te pilo dubu netewa Ya:sukuba: hiya:hiya: kehamo a:kapihomolatelya:, eta tu hapuamo, eta pele hapuamo.

28 Ba:be komote ba: ba:ma ka:na uluhukuya:, Godote ebene Bukamo dopamo da:miya:tiya: ba:be tabote hibima: keda:ma:, iyo, ebene Bukalo tabote ba:ma ka:na itana, "Iba:te ebe kubapa:go kapiyama: midiya:."¹□
(15:28 - Ais 53:12)

29 Ba:bene puya:te ba:be gabodo da:petolamitiya: iba:te Ya:suku iduduputimilo

niya:da:titiya:, iyo, iba:te ibino wato wadegelatelelo na:ga:lutiya:, "A:iye! Ama: Godokono Genama anabulimiti, netewa-kapiya hegelalo gala etema: da:goi, ama: ba:be lumagilata! (15:29 - Ohale 22:7; 109:25; Mak 14:58)

30 Wadiyala ama: ha:kiya amia:no ka:ka: mula:te keha pihiga hununi hopamo na:pihitiga!"

31 Ba:ba tetelo Godotamo hawa:goeno ikamehopino watowatopa:te Godokono Tutumu iya:tulamepa:go Ya:suku atumu na:kaiya:da:titiya:, ba:ma ka:na etate etatamo goenakui, etate etatamo goenakui, ba:ba ka:na ewagelitiya:, "Ya:suti komo tawakalubino olalati komo bemula:lelamenakui, huiyatiya ebe ha:kiya ebeno ka:ka: mula: wadiyaha:!"

32 Ebete Godokono Oemedawa ba:gala Isalaela tawakalubino hibi Ko Gawadalagima: deda:na, wadiyala ebete keha pihiga hununi hopamo na:pihitigana, iyo, ale ba:be komo umiti ebe hibima: ba:bo komidima:nema:!"

Ba:ba tetelo eba:go da:pihomolatelya:, ba:bi dubu netewapa:te atumu Ya:suku iduduputimilo kuba tabo bekaga:lutiya:.

Ya:suti Da:hoeniya:

Ma:t 27:45-56; Luk 23:44-49; Yon 19:28-30

33 Ba:bene hegellate tuli teta:mo dutiya: hopo konomote ba:bo duya:. Ba:ba tetelo du komote hegeloeno alo ba mula:, hegellate a:hiwate nanekela:mo a:nihitigatepaniya:, hegella tuli tetene tupuimiti 3 koloko teta:mo.

34 Ba:bene Ya:suti Yu tawakalubino tabamo ibulunomamo na:goeniya:, "Elai, Elai, lama sabakatani?" ba:moe taboeno ipuwa ba:ma ka:na itana, "Naeno Godo, naeno Godo, na ama:le badama: ka:miya:pana:wa?" (15:34 - Ohale 22:1)

35 Komo ba:bolo da:pola:nuya: iba:te ebeno tabo ulinate na:ga:laniya:, "Numa:la:, ebe Elayako beka:mina!"

36 Ba:bene kapiya dubu nipuliganate, humago kaka gao beyamo nadutinate pudamo negalapata:midanate Ya:sutamo ba:nikamena na:goeniya:, "Hiya:, a kumima:nema:!" Elayate ebe pelawete hopamo da:padipotemene!" (15:36 - Ohale 69:21)

37 Ba:ba tetelo Ya:suti ibulunomo goewatanate hoenomo ba:bo hoeniya:.

38 Ba:bene Godoko Adikumino Hiya: Genamoeno kaliko ubiliti tulituliya bolagale hununi tupuiminate hopamo ba:bo pihitiganiya:.

39 Ba:gala Ya:sukunu holoholo hapulu da:la:nuya:, ba:be alaholohopino gawadalagiti Ya:suti keba ka:na ka:hoeniya: ba:be komo uminate na:goeniya:, "Hibila, ba:moe dubu ba: Godokono Gudula!"

40,41 Ba:ba tetelo komo kamenakamenate Ya:suku umima: muhuluni putitataniya:, ibi ba: puya:te eba:go Yelusalemamo da:pelamiya: ba:bi kamenakamenala, ba:gala ibi ipuwalo Salomiko, ba:gala Magadalanapi Ma:lilo, ba:gala eta Ma:li ebeno gugudi netewa Yausewiko ba:gala Deha:potodawa Ya:imesiko, ba:moe ba:te pola:nuya:. Ba: hibila, Ya:suti Ga:lili hopolo da:pata:nami ba:moe netewa-kapiya kamenakamenate ebe hidonomamo owalubinama:.

(15:40-41 - Luk 8:2-3)

A:limitiya Habanapi Yausepete Ya:sukunu Ape Nakola Bobo Ipuwamo Dihateniya:

Ma:t 27:57-61; Luk 23:50-56; Yon 19:38-42

42,43 Gapogapo tetelo A:limitiya habanapi Yausepete na:peniya:, ebe Yunapi Ka:nisolo ipuwalo eta tuputupu lumagima: eda:nami, iyo, ebete Godokono Ko Gawadalagima: eda: tete belatiminami. Ba:bene ebete ba:ma ka:na pemalagidoloniya:, ba:be hegella ba: Yu tawakalubino okoha: hegeloeno ilina hiduilame tetela mabu dumutu ba: talona hegellala, ba:bema: ebete tonate Paeleteko toleheno na:nikiyameniya: Ya:sukunu ape lawenama:.

44 Paeletete ba:be tabo ulinate koamo la:wa:nate ukuilo na:goeniya:, "Ya:suku ya:lo a:ka:haa:ka?" ba:bema: ebete alaholohopino gawadalagi ebetamo ka:minate Ya:sukunu hibi hoe komoma: ebe ba:bo alatada:niya:.

45 Ba:bene Paeletete alaholohodawa gawadalagigodone Ya:sukunu hoe tete ulinate Yausepetamo modobo tabo ba:bo goeniya: ebete Ya:sukunu ape lawenama:.

46 Ba:bene Yausepete hidonomo keyakeya kaliko mana:mo lawenate Ya:sukunu ape

hopamo padipotenate, hido kalikamo a:wa:tinate nakola bobo ipuwamo ba:bo nihateniya:, ba:be bobo tawakaluba:te iya:ha:midale nakola haka ba aligi ya:lo ba:bo ododiya:. Ba:ba tetelo Yausepete ko nakola emokamidante bobo gigiho ba:bo netakuminiya:, 47 ba:bene Magadalanapi Ma:liko ba:gala Yausesikono menoko Ma:liko, Yausepete Ya:sukunu ape dihateniya: iba:te ba:be bobo haba uminiya:.

16

Ya:suti Hoene Gala Da:kamahiguya:

Ma:t 28:1-8; Luk 24:1-12; Yon 20:1-10

1 Ba:bene Yu tawakalubino okoha: talona hegela tete da:wibuya:, Magadalanapi Ma:liko, Ya:imesikono menoko Ma:liko, ba:gala Salomiko, iba:te tolamenate hido nibo ilina mana:mo na:nuwatehoniya: eta hegelalo Ya:sukunu apa:mo kopabutillamelemema:.

2 Ba:bene Sande hegela duiduiyanomolo hegela ba owalohuta, iba:te nakola bobo habamo da:tolamitiya:

3,4 na:nega:luya:, "Bobo gigiholo ditana ba:be ko nakola tama:mo pote na:ka:nemokamidaa:memene?" Iba:te ba:ma ka:na ga:lutiya: mabu ba:be nakola menemenenomola, huiyatiya iba:te hidamo ba gahilamehole ba:be ko nakola tama:mo ya:lo emokamida ba itana ba:bo umiya:.

5 Ba:bene iba:te nakola bobo ipuwamo nogomote, uli ape dubu ga:ga: keyakeya kaliko puliti tu hapulu da:lutiya: numiti konomamo nehanohanohutiya:.

6 Ebete iba:tamo na:goiya:, "La: akahanohanohala:! Nasaletenapi Ya:suku tawakaluba:te ebe keha pihigamo da:pihomoti, la:le ebe bohowaditamata. Ebe malo puliyala, ebe a:mahigaka! Iba:te ditidi gapogapolo ebe dihateni ba:be haba la: numa:la:.

7 Ba:bema: la: tolamete Pitako ba:gala komo ebe ta:matapi na:nikiyalama:la:, 'Ya:suti Ga:lili hopamo dopamo kotoma:ne. La: tolamete ebe ba:bo konumima:nemata, ebete la: dopamo keba ka:na ka:kialamiti ba:ba ka:na.' "

(16:7 - Ma:t 26:32; Mak 14:28)

8 Ba:bene iba:te hanohanoholo lililahala:go nakola bobo ipuwane pikuliti ba: dito pipulila:huya:, huiyatiya iba:te eta lumagi kanikiyamiya:ha: mabu iba:te koamo toletolehutiya:.

Ya:suti Magadalanapi Ma:litamo Duluhukuya:¹□

Ma:t 28:9-10; Yon 20:11-18

9 Ba:be Sande hegela duiduiyanomolo Ya:suti hoe ipuwane mahigate Magadalanapi Ma:litamo dopamo nuluhukuya:, ba:be kamenagodone Ya:suti dopamo sa:ba:ni kuba gobogobo boelamiya:.

10 Ba:bema: Ma:liti tote, puya:te dopamo Ya:sukuba: da:wapata:lamenama: ba:bi tawakaluba:te ba ihimita ibi ba:bo nikiyalamiya:,

11 huiyatiya iba:te Ya:sukunu ka:ka:mo mahiga komo ba:gala Ma:liti ebe dumiya:, iba:te ba:be tabo uliti hibima: kamidiya:ha:.

Ya:suti Netewa Ta:matapa:tamo Duluhukuya:

Luk 24:13-35

12 Galane Ya:sukunu ta:matapi netewapa:te Yelusalema ko habane ba tuta, Ya:sukunu apete hiya:ma: eda:mete ebete iba:tamo ba:bo nuluhukuya:.

13 Ba:bene ibi netewapa:te gala na:katuya: komo ta:matapi konikiyalamema:, huiyatiya iba:te ba:be tabo uliti hibima: kamidiya:ha:.

Ya:suti Ebeno 11 Ta:matapa:tamo Duluhukuya:

Ma:t 28:16-20; Luk 24:36-49; Yon 20:19-23; Oel 1:6-8; 1Kol 15:5

14 Galane Ya:sukunu 11 ta:matapa:te ahiditi baa: ba nahuta Ya:suti iba:tamo ba:bo nuluhukuya:, ba:bema: ebete ibi koamo kiyahalamiya: mabu iba:te ibino tepo ipuwalo kodakodahibima: ba eda:ha hibima: kamidiya:ha:, iyo, komopa:te ebeno ka:ka: komo umiti ibi da:pikiyalamiya:, iba:te ibino tabo uliti ebeno hoe ipuwane mahiga komo iba:te hibima: kamidiya:ha:.

(16:14 - 1Kol 15:5)

15 Ba:bene Ya:suti iba:tamo na:goiya:, "La: hopo konomamo tolamete Godokono Hido

Tabo hiliyonomo hiya:hiya: tawakaluba:tamo na:nolamagiminakuya:la:.

(16:15 - Oel 1:8)

16 Kebe lumagiti hibima: miditi ba:bene beyamo aduti komo da:lawemene, Godote ebene ka:ka: komula:mema:ne, huiyatiya kebe lumagiti hibima: midihino Godote ba:be lumagino komo anagiya:midamete ebetamo kuba huiya hibilo kikamema:ne.

(16:16 - Oel 2:38)

17 Ba: hibila, Godokono helo hawakalimima: hanohano komate hibima: midipa:godolo kopola:nama:na:. Iyo, iba:te naeno mahilamo tawakaluba:godone kuba gobogobo boelamenakomena: ba:gala iba:te Hunu Haboeno nopopino hiya:hiya: tabamo bolamagiminakomena:.

(16:17 - Oel 2:4; 8:7)

18 Ba:bene iba:te kalu kokotamo duwatehokenakomena: ba:gala iba:te hoe beya da:nihonakomena:, ba:bi komate ibi a:kakubahilamenakomena:, ba:gala iba:te temetema:gopa:tamo ibino kokoto demowatilamenakomena:, ba:ba tetelo ba:bi temetema:gopa:te ba:hidohidohonakomena:."

(16:18 - Luk 10:19; Oel 28:3-6)

Godote Ya:suku Hunu Habamo Dadipatiya:

Luk 24:50-53; Oel 1:9-11

19 Ba:bene Kodawa Ya:suti iba:tamo tabo olamagi da:wibuya:, Godote ebe pelawete Hunu Habamo ba:bo adipatiya:, ba:bolo ebete Godokono tu hapuamo ba: dito nemediya:.

(16:19 - Oel 1:9-11; 2:33-34)

20 Ba:bene ta:matapa:te tolamete hiliyonomo hiya:hiya: hopolo Godokono tabo ba nolamagimi, Kodawa Ya:suti iba:go kapimilo Godokono oko na:nowatinami, iyo, ba:ba tetelo ebete Godokono helo hawakalimino hanohano komokomo ipuwado ba:be Hido Tabo na:neheluminami.

(16:20 - Oel 14:3; Yun 2:3-4)

1) 2.10 Tawakalubino Naniwi ba: Ya:sukunu mahilo etala. Ebe ba: tawakalubi hiliyonomoeno Naniwila, atumu Godoko ba: aeno Nabiwila.

2) 2.12 Buka ka:lamiholedawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Libaikono eta mahilo ba: Ma:tiyutula.

3) 2.16 Ya:suku tetelo Pa:lisi tawakalubi ba: Yu tawakalubino kapiyumi etala. Godote ibino iniwala:tamo Moseseko ipuwado dikalamiya: ba:bi Tutumu Tabo, ba:gala ibino iniwala:te ha:kiya kebe komokomo koko kukalama: da:ga:lanama:, Pa:lisi tawakaluba:te ba:bi hiliyonomo komamo hidonomamo papamila:hanakuya:, ba:bene iba:te tawakalubi ba:ma ka:na ba iya:tulamena, puya:te ibino tabamo papamila:haheno iba:te ibi kubapima: ga:late iba:go kakapiyuiminakuiha:.

4) 3.19 Biyeesibuluku ba: Saitanakono eta nopodawala, ebete Yu tawakalubino hopolo Saitanakono hopodawama: eda:nami, atumu Tabo tawakalubino hopolo Galega:ko bemedena.

5) Mak 7:16 komoeno tabo Makate bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebene buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

6) 9.13 Buka ka:lamiholedawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Ya:suti Yoneko tawakalubi beyamo wadulateledawoeno komoma: olamagiya:.

7) Mak 9:44 ba:gala Mak 9:46 komoeno tabo Makate bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebene buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

8) 9.50 Buka ka:lamiholedawa, Ya:suti da:goiya: ba:be go taboeno ipuwa ba:ma ka:nala, solo ba: hibima: mididawoeno emede komola.

9) 10.25 Ya:suku tetelo Yu tawakalubino komo ba:ma ka:nala, iba:te kokonomo gelebadihole ka:molo-goegoa:mo ibino oko bowatihonakuya:. Iyo, komo hiya:hiya: tetelo ka:molo-goegoa:te ibino ilina bewatanakuya: muhulu hopamo, ba:gala komo tetelo iba:te bogema: watenama:.

10) 11.12 Tawakaluba:te anahu kehoeno mahilo Gogodala tabamo salibisama: ka:minaka.

11) Mak 11:26 komoeno tabo Makate bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebene buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

12) 12.12 Sisako ba: Loma tawakalubino Konomo Gawadalagila, hopo konomolo ebe kapiyate helonomoma: eda:nami. Ebete ebene alaholohopi hiya:hiya: hopamo oelamehokenakui, ba:bene iba:te ba:bi hopolo ba nemedehona tawakaluba:godone ta:kese mani konomo ba:bo nuwatelamenakuya:, ba:bi mana:mo ibino Loma gabomanino hiya:hiya: oko kowatihonama:.

13) 12.18 Ya:suku tetelo Sa:diyusi tawakalubi ba: Yu tawakalubino kapiyumi etala, iba:te Pa:lisi kapiyuimipino hiya:hiya: tutumu hiliyonomamo kapapamila:halenakuiha:. Ba:gala tawakaluba:te ha:lahate hoene gala kamahila:halete Godotamo da:nikulimina:, ba:be komo Sa:diyusi kapiyuimipa:te hibima: kamidinakuiha:, ba:bema: iba:te ba:be atu hibima: midiha: komamo tawakalubi biya:tulamenakuya:.

14) 14.1 Ba:moe Adaguila: Pokoeno mabu ba: Moseseko tetelo tupuimiya:. Ba:ba tetelo Isipiti Ko Gawadalagi Pa:lote Yu tawakalubi hiliyonomo uwatete ibi ebene huiyaha: okopima: midiliya:, ba:bema: ebete ubihinola ibi dito oelame ibino Ka:inane hopamo. Godote Pa:lokono wato kodakoda komo dumiya:, ba:bema: eta dulu ebete ebene hoe nopodawa Isipiti hopamo na:poemeniya: hiliyonomo Isipitinapino dopo gugudi kopanakapulamenama:. Ba:bene ba:be dulu hoe nopodawate Yu tawakalubino gugudi adaguila:lenate, huiyatiya Isipitinapino gugudinomo banakapulameniya:. Ba:be hanohano komodo Yu tawakalubi hiliyonomate Isipiti hopone ba:bo ikuliniya:, ba:bema: ba:be komo emalagidoloma: iba:te hiliyonomo gogo ipuwalo Adaguila: Poko bododinakomena:.

15) 14.1 Hunamo Mahigaha: Palawa Baa: Poko ba: Yu tawakalubino eta pokola. Adaguila: Poko da:wibomene, eta hegalalo ba:moe eta poko tupuimiti iba:te sa:ba:ni hegela tetelo bododinakomena:. Ba:moe pokoeno ipuwa ba:ma ka:nala. Yu tawakaluba:te Isipiti hopone Godokono heloamo dikuliniya:, ba:be dulu ibino palawa baa: ododilinate hidamo okalehonaheno iba:te gahugahulu ba:bo tolameniya:. Mabu ba:bi baa:te hunamo mahila:halema: tetehenola, ba:bema: ba:be komo emalagidoloma: Yu tawakaluba:te ba:moe poko bododinakomena:.

16) 14.52 Buka ka:lamiholedawa, wadiyala ama: ba:moe komo niya:tawa, Ya:suku tetelo komo Yu tawakalubino

watowatopi dubu ba:moe ba:bi Ka:nisolo dubula. Ba:bi watowatopa:te Yu tawakalubino hiya:hiya: komo ba anagilamelelame, kubapa:tamo ibino huiya ba:bo ikalamenakuya:, huiyatiya ba:bi Ka:nisolo dubagodolo helo kitanamiha: lumagi hoea:mo oemema:.

17) 15.1 Ya:suku tetelo Loma tawakaluba:te Paeleteko bepoemiya: Yunapino Yudiya hopamo, ebete ibino kapela Ko Gawadalagima: kopeda:nama:, ba:bene ba:be hopolo Paeleteko kapiyagodolo helo nitanami lumagi hoea:mo oemema:.

18) Mak 15:28 komoeno tabo Makate bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebena buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.

19) Mak 16:9-20 komoeno tabo Makate bukamo kamiya:tiya:ha:, huiyatiya ebena buka ododi gala hapuni eta hibima: mididawate miya:tiya:.